

ODPOVĚDI MPSV NA DOTAZY OSPOD 2017

Obsah

SPO	3
A. Spisová dokumentace.....	3
1. Vedení spisové dokumentace a nahlížení do podkladové složky	3
2. Souhlas zletilého dítěte při nahlížení do spisové dokumentace	4
3. Založení znaleckého posudku do spisu Om z jiného soudního řízení.....	6
B. OSPOD a sdělování údajů jiným subjektům	8
1. SPORY RODIČŮ A SPECIALISTŮ CAN ORP	8
2. Součinnost OSPOD s exekutorem.....	9
3. Součinnost OSPOD a PČR.....	10
C. Vzdělávání	11
1. Uznávání odborné kvalifikace pracovníků OSPOD	11
2. Zvláštní odborná způsobilost k poskytování SPO	12
D. Standardy kvality SPO	13
1. Neschopnost zabezpečit výkon SPOD z personálních důvodů	13
2. Standardy kvality – kritérium 10a)	15
3. Standardy kvality – kritérium 8d)	15
4. Standardy kvality – kritérium 5a)	17
5. Standardy kvality – kritérium 5a) u psychologa	19
A. Činnost pracovníků OSPOD	20
1. Zastoupení v plné moci a pořízení záznamu z jednání	20
2. Oprávnění OSPOD k podávání návrhu na předběžné opatření	21
3. Ustavování opatrovníka v trestních věcech.....	22
4. Činnost psychologa na OSPOD	24
F. Přestupky	26
1. Přestupek na úseku SPOD – místní příslušnost	26
2. Přestupek na úseku SPOD - obecně	27
G. Ostatní.....	28
1. Dotace na vedoucího odboru	28
2. Poskytování rozhovorů jiným subjektům s dětmi v DOZP	30
3. Povinnost předškolního vzdělávání v kontextu OSPOD	30
2. NRP	32
A. Dávky PP.....	32
1. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	32

2. Úhrada psychologického vyšetření dítěte v PP	33
3. Nákup motorového vozidla ze SPVPP.....	34
B. Dohody o výkonu PP.....	35
1. Lhůta pro uzavření dohody.....	35
2. Změna příslušnosti ORP ve vztahu k dohodám o PP	35
C. Práva a povinnosti osoby pečující a osoby v evidenci.....	37
1. Povinnost úhrady poplatků za provozování systému nakládání s komunálním odpadem	37
2. Oprávnění pěstouna žádat vyšetření v SPC u dětí v PP	39
D. Ostatní.....	40
1. Jmenování opatrovníka dle § 807 NOZ.....	40
2. PP, PPPD, osvojení	41
3. Nařízení EU k ochraně dat	46
3. KURATELA	46
1. Prodloužení ÚV po dosažení zletilosti	46
2. Odmítnutí vydání zápisového lístku ke studiu ředitelem VÚ	47
3. Vegetariánská strava v zařízení pro výkon ÚV.....	49
4. Odpovědnost za převoz nezletilého do diagnostického ústavu	50

SPO

A. Spisová dokumentace

1. Vedení spisové dokumentace a nahlížení do podkladové složky

Dotaz:

Obracíme se na Vás s dotazem týkajícím se povinnosti OÚ ORP postupovat krajskému úřadu společně se spisovou dokumentací Om i zvláštní složku, podklad pro zpracování spisové dokumentace (P/Om). Případně mu při kontrolní činnosti umožnit do této složky nahlížet jejím předložením společně se spisem Om. Dle § 55 odst. 4 ZSPOD se písemnosti tvořící P/Om nevydávají žádnému orgánu, fyzické nebo právnické osobě... Dle komentáře k tomuto ustanovení „jinému orgánu, kterému zákon dovoluje spis Om zapůjčit, se poskytne bez samostatné složky“. Na základě toho bychom chtěli položit následující otázky:

- *Je myšleno v komentáři „jinému orgánu“ i krajskému orgánu, jakožto metodickému a kontrolnímu orgánu SPOD?*
- *Jak postupovat v případě, pokud při řešení podnětu nebo stížnosti, kdy si krajský úřad vyžádá spis Om není složka P/Om postoupena? Její postoupení je odmítnuto?*
- *Má krajský úřad právo nahlížet do P/Om složky v případě své kontrolní činnosti výkonu SPOD v přenesené působnosti?*

Odpověď MPSV (únor 2017):

Obsah podkladu pro zpracování spisové dokumentace (složka P/Om) je závazně upraven v čl. 8 spisové směrnice MPSV č.j. 2013/26780-21 ze dne 19.9.2013, kde je v odst. 2 a 3 uveden taxativní výčet písemností, které mohou být do této samostatné složky zařazeny. Na základě § 61 odst. 2 písm. b) bod 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, se orgány obcí při výkonu přenesené působnosti řídí též směrnicemi ústředních správních úřadů, které jsou publikovány ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí. Spisová směrnice MPSV je tak pro OÚ a OÚORP při výkonu státní správy na úseku SPOD závazná. Krajský úřad při kontrole výkonu přenesené působnosti na úseku SPOD kontroluje rovněž dodržování 2. spisové směrnice MPSV, včetně podmínek vedení podkladu pro zpracování spisové dokumentace podle č. 8 směrnice. Kontrolující krajský úřad by přitom nemohl tuto kontrolu efektivně provádět, pokud by k podkladové složce P/Om neměl přístup a nemohl ověřit, jaké písemnosti tuto složku tvoří. Je proto nezbytné dospět k závěru, že kontrolující krajský úřad je oprávněn v rámci kontroly OÚORP požadovat i předložení podkladu pro zpracování spisové dokumentace, a to v souladu s úpravou práv kontrolujícího podle § 8 písm. c) kontrolního řádu (zákon č. 255/2012 Sb.), podle kterého je kontrolující v souvislosti s výkonem kontroly oprávněn požadovat poskytnutí údajů, dokumentů a věcí vztahujících se k předmětu kontroly nebo k činnosti kontrolované osoby.

Obdobný závěr platí i pro přezkoumávání stížností proti postupu OÚORP při výkonu SPOD, pokud je k přešetření způsobu vyřízení stížnosti nezbytné posoudit i písemnosti tvořící podklad pro zpracování spisové dokumentace, neboť krajský úřad jako nadřízený správní orgán přešetřuje způsob vyřízení stížnosti proti postupu OÚORP v rámci své kontrolní pravomoci.

Pokud jde o zapůjčení spisové dokumentace o dítěti krajskému úřadu v rámci jeho metodické činnosti anebo pro účely přezkoumání odvolání proti rozhodnutí vydanému OÚORP, zapůjčuje se spisová dokumentace bez podkladové složky P/Om, jak předpokládá č. 8 odst. 6 spisové dokumentace. Výjimku představuje odvolání proti rozhodnutí OÚORP o tom, že se zamítá žádost o nahlédnutí do

písemností tvořících podklad pro zpracování spisové dokumentace. V takovém případě je pro posouzení odvolání rovněž nezbytné, aby se krajský úřad seznámil s obsahem podkladové složky, již se rozhodnutí týká.

2. Souhlas zletilého dítěte při nahlížení do spisové dokumentace

Dotaz:

Dovoluji se na Vás obrátit s dotazem – tentokrát týkajícím se nahlížení rodičů do spisové dokumentace Om již zletilého dítěte. V současné době připravujeme metodický pokyn k nahlížení do spisové dokumentace, který našim OSPODům objasní některé dotazy, s kterými se v praxi setkávají.

Odpověď MPSV (březen 2017):

Rodiče dítěte, kterým náleží rodičovská odpovědnost, nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte jsou oprávněni nahlížet do spisové dokumentace vedené o dítěti OSPOD podle § 55 odst. 5 ZSPOD, do nabytí plné svéprávnosti dítěte, tj. do dosažení věku 18 let, do uzavření manželství dítětem starším 16 let nebo do přiznání svéprávnosti dítěti soudem podle § 37 občanského zákoníku.

V případě spisové dokumentace vedené o dítěti, které není plně svéprávné, jsou rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte oprávněny nahlížet do spisu v zastoupení dítěte, tj. jejich prostřednictvím je realizováno právo dítěte seznámit se se spisovou dokumentací, která je vedena o jeho osobě.

Po nabytí plné svéprávnosti dítěte se úprava § 55 odst. 5 ZSPOD pro nahlížení do spisové dokumentace o dítěti již nepoužije, s výjimkou věty poslední, ve které je zakotveno právo osvojeného dítěte nahlížet po nabytí plné svéprávnosti do spisové dokumentace týkající se osvojení. V ostatním se pro nahlížení do uzavřené spisové dokumentace po nabytí svéprávnosti dítěte podpůrně a přiměřeně uplatní obecná úprava nahlížení do spisu podle § 38 správního řádu, a to v souladu s § 1, § 154 a § 158 správního řádu. Podle § 38 správního řádu platí, že účastníci a jejich zástupci mají právo nahlížet do spisu, a to i v případě, že je rozhodnutí ve věci již v právní moci a spis je uzavřen. Z hlediska spisové dokumentace o dítěti vedené OSPOD je třeba za účastníka řízení považovat dítě, neboť spis byl založen a veden z důvodu ochrany práv dítěte. Jiným osobám správní orgán umožní nahlédnout do spisu, prokáží-li právní zájem nebo jiný vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků. Tzn., že aby příslušný OSPOD mohl jiným osobám než dítěti umožnit nahlédnutí do uzavřeného spisu plně svéprávného dítěte, je nezbytné, aby byly kumulativně splněny dvě následující podmínky:

1. **Rodič nebo jiná osoba žádající o nahlédnutí do uzavřeného spisu** (prarodiče nebo jiné osoby blízké dítěti, bývalý pěstoun, poručník nebo jiná pečující osoba apod.) **prokázal právní zájem nebo jiný vážný důvod pro nahlédnutí do spisu** (např. po nabytí svéprávnosti dítěte se řeší trvání vyživovací povinnosti k dítěti, povinnost nahradit škodu způsobenou nesprávným výkonem správy jmění dítěte nebo zejména skutečnost, že spisová dokumentace obsahuje také údaje o rodiči nebo o jiné žádající osobě a žadatel o nahlédnutí do spisu se chce s těmito údaji seznámit).
2. **Nahlédnutím do spisu nebude porušeno právo dítěte** (jako „účastníka řízení“), zejména právo na ochranu rodiny, soukromí a osobních údajů. Tato podmínka je splněna tím, že plně svéprávný člověk, o kterém byla spisová dokumentace do nabytí svéprávnosti jako o dítěti vedena, **vyсловí s nahlédnutím do spisu jinou osobou souhlas**. Souhlas plně svéprávného

dítěte s nahlížením do spisové dokumentace jinou osobou musí být udělen předem a ve vztahu k určité osobě, která o nahlédnutí do spisu požádala. Udělením kvalifikovaného souhlasu je vyloučeno, aby se plně svéprávné dítě dovolávalo toho, že správní orgán porušil jeho právo, když umožnil jiné osobě nahlédnutí do spisu vedeného o tomto dítěti.

Samotné dítě naopak po nabytí plné svéprávnosti nepotřebuje souhlas jiných osob k tomu, aby nahlédlo do spisové dokumentace vedené o jeho osobě, i když se jedná o osoby, o kterých byly ve spisu rovněž shromažďovány údaje (rodiče, jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte apod.) Jediným důvodem pro vyloučení nahlédnutí do spisu může být v tomto případě skutečnost, že spisová dokumentace obsahuje utajované informace podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací, nebo skutečnosti, na něž se vztahuje zvláštní zákonem uznaná nebo uložená povinnost mlčenlivosti. S odkazem § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD, by se mohlo jednat zejména o situaci, kdy o nahlédnutí do spisu žádá osvojenec, ačkoliv bylo soudem na návrh rodiče rozhodnuto o utajení pokrevního rodiče před osvojenecem a osvojiteli podle § 837 o.z.

O odmítnutí žádosti o nahlédnutí do uzavřeného spisu o dítěti vydá příslušný OSPOD usnesení, které se doručuje pouze žadateli (§38 odst. 5 správního řádu). Odmítnutý žadatel má právo proti tomuto usnesení podat odvolání, jež nemá odkladný účinek.

V případě, že rodič nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte žádá o nahlédnutí do neuzavřené spisové dokumentace, která je vedena společně o sourozencích, z nichž některý již nabyl plnou svéprávnost a jiný dosud nikoliv, je nezbytný souhlas plně svéprávného dítěte pro nahlédnutí do té části nebo částí spisu, které se týkají plně svéprávného dítěte. Pokud tyto části spisu nelze oddělit od ostatního obsahu spisu, je třeba upřednostnit právo rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nahlédnout do spisové dokumentace v zastoupení dítěte, které není plně svéprávné (v opačném případě by při nesouhlasu plně svéprávného dítěte bylo rodičům zcela znemožněno nahlížet do neuzavřené spisové dokumentace vedené o dítěti, které není plně svéprávné, což je nepřípustné).

Pro úplnost je třeba dodat, že zvláštní režim platí pro nahlížení do části spisové dokumentace o dítěti, která se týká správního řízení vedeného orgánem sociálně-právní ochrany dětí (správní spis podle čl. 7 spisové směrnice MPSV č.j. 2013/26780-21). Pro nahlížení do této samostatné složky spisové dokumentace se vždy přednostně použije § 38 správního řádu, což znamená, že do této části spisu mají právo nahlížet všechny osoby nebo jejich zástupci, které jsou nebo byly účastníky správního řízení, a to i po jeho pravomocném skončení. Vedle těchto osob pak na základě zvláštní úpravy § 55 odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb. mají právo nahlížet do správního spisu, který je součástí spisové dokumentace o dítěti, také rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte do nabytí plné svéprávnosti dítěte, pokud jim toto právo nenáleží z titulu účasti ve správním řízení. Po nabytí plné svéprávnosti pak do této části spisu může nahlédnout také dítě, i když nebylo účastníkem správního řízení vedeného orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

Dle § 68 odst. 2 archivního zákona jinak obecně platí, že pro nahlížení do dokumentů uložených ve spisovně nebo ve správním archivu správního orgánu nebo soudu platí obecná ustanovení o nahlížení do spisů v řízení před správním orgánem nebo soudem.

3. Založení znaleckého posudku do spisu Om z jiného soudního řízení

Dotaz:

Zdejší OSPOD řeší vyhrocený rodičovský konflikt nezl. A.H., nar. srpen 2014. Vede se opatrovnický soud u Okresního soudu X – výchova, výživa; ve stadiu odvolání u KS; rodiče stav řeší podáváním opakovaných PO. Nezl. aktuálně ve výlučné péči matky, upraveny styky otce s nezl. I přesto, že matka nezl. stále kojí, podporuje zdejší OSPOD styk nezl. s otcem a postupné rozšiřování styku (nejprve několik hodin, poté celý den, až ve věku 22 měsíců nezletilého přes noc, následně 2 dny s postupným rozšířením na 3 dny). Matka výrazný nesouhlas. Vzdálenost bydliště obou rodičů cca 100 km. Aktuálně u předávání nezl. asistence nezávislé organizace. Rodiče nejsou a nebyli manželé, každý z nich má z předchozího vztahu dítě.

Otec vede spor i o syna nezl. K.H. (věk 9 let) z prvního vztahu (u jiného soudu v ČR). V souvislosti s tímto případem byly vypracovány znalecké posudky na otce, jsou obsahem soudního spisu nezl. K.H. Matka A.H. a matka K.H. spolu komunikují; matka nezl. A.H. nějakým způsobem získala znalecké posudky na otce nezl. dětí.....předložila je zdejšímu OSPOD jako důkaz toho, že „otec vykazuje znaky poruchy osobnosti projevující se logicky v mezilidských a partnerských vztazích“, „jsou významným důkazem pro hodnocení rodičovských kompetencí otce, jeho postojů v roli otce, jeho partnerských či manželských dovedností“.

Současně požádala OS(jako účastník řízení), aby je založil do spisu nezl. A.H. a považoval je za důkaz – soud k tomuto nepřistoupil.

Matka předložila znalecké posudky zdejšímu OSPOD a žádala založení do spisové dokumentace Om nezl. A.H. - to však OSPOD neučinil, jsou založeny v NOM nezl. K.H (je otázkou jakým způsobem se matka k informacím dostala, nebyla účastníkem řízení).

Ve znal. posudcích se neobjevuje zásadní informace o neschopnosti otce zajistit péči o nezl. syna K.H. Aktuálně matka napadá zdejší OSPOD (mimo jiné), že nevěnuje dostatečnou pozornost skutečnostem uvedeným ve znaleckých posudcích, zejména "nezaměnitelných osobnostních rysů jmenovaného". Matka uvádí, že závěry jsou přenositelné a použitelné ve věci řešené zdejším OSPOD.

Pokud jsme se matky dotazovali, zda má souhlas otce s použitím znaleckých posudků na jeho osobu, matka písemně uvedla, citují: „souhlas otce je irelevantní a není podmínkou použitelnosti důkazu, neboť zájem dítěte převažuje nad zájmem rodiče na ochraně jeho soukromí. Jde o uplatnění testu proporcionality, v němž právo dítěte stojí výše než zájem rodiče na utajení nepříznivých informací. Bude-li existovat trestní rozsudek, také se OSPOD nebude tázat, zda mám souhlas s jeho založením do spisu. Dané posudky pak byl jen podkladem jiného (tentokrát civilního) rozsudku. Jde tak o legálně pořízené důkazy, které mohou být podkladem i v jiném řízení, tím spíše související oblasti. Připomínám čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte: Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními soc. péče, soudy správními nebo zákonodárnymi orgány. Tím by se měl OSPOD řídit především. Stran přípustnosti (údajného) zásahu do osobnostních práv ing. H. a přípustnosti důkazů v této oblasti lze také přiměřeně odkázat na § 88 odst. 1 a 2 občanského zákoníku. V zájmu dítěte by se měl tedy OSPOD zabývat především informacemi obsaženými v posudku a sledováním nejlepšího zájmu dítěte, nikoliv byrokratickými snahami obstruovat jeho prosazování“.

Dále matka vytýká OSPOD, že si posudky nevyžádal z moci úřední, aby zjistil náležitě stav věci.

Postupoval zdejší OSPOD správně, pokud nezaložil znalecké posudky zpracované na osobu otce v jiném soudním opatrovnickém řízení do spisu Om nezl. A.H. ani si je od jiného soudu nevyžádal a nepracuje s nimi? Pokud ne, jaký měl být postup? Vzhledem k termínu vyřízení bychom potřebovali znát Vaše stanovisko nejpozději do 10. ledna 2017.

Snad je stručná informace pro Vás dostatečně srozumitelná. Jedná se o poměrně komplikovaný případ, aktuálně v této souvislosti řešíme několik stížností (dle Inf.Z. a dle § 175 SŘ) a právě podanou podjatost proti celému OSPOD.

Odpověď MPSV (únor 2017):

Vystupuje-li OSPOD v roli kolizního opatrovníka dítěte, musí rodiče dítěte, případně jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, uplatňovat svou procesní aktivitu, vztahující se k předmětu soudního řízení, primárně ve vztahu k soudu a nikoli ve vztahu k OSPOD.

Nevystupuje-li OSPOD v roli kolizního opatrovníka dítěte, ale „pouze“ v roli orgánu, který poskytuje sociálně-právní ochranu dítěti, které lze ve smyslu § 6 ZSPOD považovat za ohrožené, a jeho rodině, může v případě, že se rodič dítěte, případně jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte, domáhá zařazení určitého podkladu do spisové dokumentace dítěte, toto odmítnout jedině, pokud:

- navrhovaný podklad směřuje k „prokázání“, či respektive doložení skutečnosti, která není z pohledu poskytování sociálně-právní ochrany dětí relevantní; okruh skutečností, které lze pro poskytování sociálně-právní ochrany dětí považovat za relevantní, přitom vymezuje § 55 odst. 2 ZSPOD, který upravuje obsah spisové dokumentace dítěte;
- navrhovaný podklad je, slovy Ústavního soudu, „zjevně nezpůsobitelný ověřit či vyvrátit tvrzenou skutečnost“ – tento důvod odmítnutí provedení důkazu, respektive podkladu, by v kontextu poskytování sociálně-právní ochrany dětí bylo možné vystihnout nejlépe tak, že navrhovaný podklad objektivně nemůže ovlivnit závěr OSPOD o:
- skutečnosti, že je konkrétní dítě s ohledem na všechny okolnosti případu vystaveno nepřiměřenému, tj. závažnému a současně pravděpodobnému ohrožení jeho příznivého vývoje, a o příčinách tohoto ohrožení;
- opatřeních, která je třeba přijmout za účelem zajištění ochrany dítěte před tímto nepřiměřeným ohrožením, a to při plném respektování principu proporcionality zásahu do základních lidských práv a svobod;
- navrhovaný podklad může ověřit skutečnost, která již při dosavadním postupu OSPOD při poskytování sociálně-právní ochrany dětí dostatečným způsobem bez důvodných pochybností ověřena nebo vyvrácena.
- navrhovaný podklad je třeba považovat za nezákonný; nezákonným podkladem i je podklad, jehož pořízením nebo jiným nakládáním s ním došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv jiné osoby, než je osoba, která se zařazení předmětného podkladu domáhá.

OSPOD není oprávněn vyžadovat si po soudu informace ze soudního spisu, vedeného v soudním řízení, v němž mu nenáleží účastenská oprávnění jako navrhovateli či jako koliznímu opatrovníku dítěte, s výjimkou rozhodnutí soudu, která jsou nezbytná pro poskytování sociálně-právní ochrany dětí, případně si dožadovat informace organizačně-technické povahy, a to rovněž jsou-li tato nezbytná pro poskytování sociálně-právní ochrany dětí.

Doplňující dotaz ze strany KrÚ:

Zcela se ztotožňujeme se závěrem, že se v tomto konkrétním případě jedná o nezákonně pořízený důkaz a neměl by být vřazen do spisové dokumentace. V tuto chvíli je však znalecký posudek fyzicky na OSPOD matkou doložen. Vznášíme tedy doplňující dotaz, jak má být s tímto dokumentem naloženo – lze jej vrátit matce (proti podpisu při osobním jednání či prostřednictvím doporučené zásilky)? V tuto chvíli zvažujeme rovněž dopady při případném dotazu otce nezl. A.H. např. ve věci zpracování jeho osobních údajů, neboť dle našeho názoru jsme se jednáním matky dostali do situace, kdy jsme „neoprávněnými zpracovateli“ citlivých a osobních údajů, z čehož mohou vyplývat i sankce podle zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů.

Dále se opakovaně v rámci kontrolní činnosti setkáváme s tím, že ve spisových dokumentacích je založeno velké množství např. e-mailových korespondencí (např. komunikace mezi rodiči, velmi dlouhá vyjádření rodičů pro sociální pracovníky apod.) či rodiči zaslaných materiálů (fotografie, CD s nahrávkami apod.). Uvedený stav pracovníky OSPOD jednak velmi zatěžuje, neboť zpravidla veškeré písemnosti pročítají, na druhou stranu s nimi ve většině případů dále nepracují (zpravidla k tomu ani není důvod). Opakovaně jsme tuto problematiku řešili, nicméně zástupci OSPOD se obávají osočování a stížností ze strany rodičů a jejich právních zástupců, kteří vyžadují, aby OSPOD z doložených dokladů

vycházel a dále s nimi pracoval. Obracíme se s dotazem, zda je možné, aby OSPOD účastníky řízení (u kolizního opatrovnictví) nebo rodiče (u dětí ohrožených) v těchto případech poučil o tom, že do dokumentace založí pouze doklady uvedené v § 55 odst. 2 ZSPOD, resp. takové, které vyhodnotí jako přímo související s výkonem konkrétní role OSPOD?

Odpověď MPSV na doplňující dotaz:

Vámi navrhovaný postup, v souladu s nímž OSPOD poučí rodiče/jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte o tom, že do spisové dokumentace ve smyslu § 55 ZSPOD budou zařazeny pouze ty písemnosti, které § 55 odst. 2 ZSPOD výslovně zmiňuje, a vedle nich ty písemnosti, které obsahují informace, které jsou relevantní pro poskytování sociálně-právní ochrany ze strany OSPOD buď v roli kolizního opatrovníka, anebo v roli orgánu poskytujícího pomoc a podporu dětem, které lze ve smyslu § 6 ZSPOD považovat za ohrožené, a jejich rodinám, je správný.

B. OSPOD a sdělování údajů jiným subjektům

1. SPORY RODIČŮ A SPECIALISTŮ CAN ORP

Dotaz:

Pracovníci OSPOD velmi často při sporech rodičů o péči dostávají v průběhu řízení informace o tom, že druhý rodič nebo například jeho nový partner se měl na dítěti dopustit nevhodného jednání (osahávání, obnažování před dítětem, apod.). Pracovníci se shodli, že v těchto případech s ohledem na rodinnou situaci a věk dítěte citlivě prošetří sdělené informace. Pokud nedojde k prokázání daných sdělení a v rámci řádného vyhodnocení není informace shledána jako prokázána, je oznamovatel upozorněn, že jeho tvrzení nebyl SPOD prokázáno a pokud trvá na svých tvrzeních, je odkázán na orgány činné v trestním řízení. Dotaz zní, zda by měl OSPOD vždy dle § 51 odst. 5 písm. b) oznámit orgánu činnému v trestním řízení skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán na dítěti trestný čin i když z vlastní činnosti OSPOD tato skutečnost nebyla prokázána a oznamovatel i např. po opakovaném upozornění odmítne trestní oznámení osobně podat. V případech, kdy se jedná o závažné obvinění je v souladu se standardy kvality orgánů činných v trestním řízení informován okamžitě.

Odpověď MPSV (květen 2017):

Jedná se o velmi složitou otázku, a to z toho důvodu, že se zde střetává pochopitelná snaha OSPOD žádné potenciálně závažné obvinění nezanedbat, s poměrně značnou pravděpodobností, že se jedná o obvinění lživé, které je využíváno pouze v rámci vzájemného boje obou rodičů dítěte a vyrovnávání osobních účtů mezi nimi.

V případě, se na OSPOD obrací rodič, který nese plnou rodičovskou odpovědnost, s podobným podezřením, musí OSPOD vycházet z toho, že primárním nositelem ochrany dítěte bude v tomto případě rodič a nikoli OSPOD. OSPOD je oprávněn a povinen poskytnout rodiči toliko základní sociální poradenství, tj. především poučit rodiče o tom, že je nezbytné se v předmětné věci obrátit nikoli na OSPOD, nýbrž na orgány činné v trestním řízení (přičemž zjistí-li skutečnosti nasvědčující tomu, že se podezření rodiče zakládá na pravdě, učiní v souladu s § 10 odst. 4 ZSPOD oznámení OSPOD). Zdráhá-li se rodič na orgány činné v trestním řízení v předmětné věci obrátit, je více než pravděpodobné, že sám o důvodnosti svého podezření přesvědčený není. Prošetření tvrzení rodiče není vhodné, jelikož ukázalo-li by se podezření důvodným, mohlo by jakékoli předchozí šetření OSPOD zmařit postup orgánů činných v trestním řízení. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že je nutné zajistit rovněž

ochranu dítěte před sekundární viktimizací. OSPOD by tedy neměl ani prošetřovat tvrzení rodiče, ani činit oznámení ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení namísto rodiče. Správný postup by byl, aby OSPOD v rámci základního sociálního poradenství poučil o nezbytnosti obrátit se na orgány činné v trestním řízení, a situací se zabývat až v okamžiku, kdy by mu ze strany orgánů činných v trestním řízení byly v souladu s § 10 odst. 4 ZSPOD oznámeny skutečnosti nasvědčující tomu, že dané dítě může být ohroženým dítětem ve smyslu § 6.

2. Součinnost OSPOD s exekutorem

Dotaz:

Obracím se na Vás s žádostí o stanovisko k problematice sdělování údajů ze spisové dokumentace, resp. skutečností, o kterých se pracovníci OSPOD dozvěděli při poskytování sociálně-právní ochrany dětí, na žádost exekutora. Na obecní úřady obcí s rozšířenou působností se obrací exekutoři s žádostí o sdělení údajů o dlužníkovi (zpravidla se jedná o adresu, místo pobytu, majetkové poměry apod.), současně jsou pracovníci OSPOD poučeni o povinnosti součinnosti s exekutorem ve smyslu § 33 zákona 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů. Dle ustanovení § 51 odst. 5 písm. a) bod 1 ZSPOD je OSPOD povinen poskytnout na žádost správnímu úřadu údaje potřebné pro správní řízení. Domníváme se, že orgán SPOD má povinnost uloženou zákonem o SPOD toliko ke správním úřadům při sdělování údajů potřebných pro správní řízení, přičemž nelze za správní řízení označit řízení exekuční, které má vlastní zákonnou úpravu, a správní řád využívá pouze subsidiárně.

Je založena povinnost OSPOD sdělovat informace exekutorovi pro exekuční řízení s dlužníkem ze spisové dokumentace vedené OSPOD o dítěti? V případě, že ano, o jaký předpis se OSPOD opírá v souvislosti s § 51 o povinnostech OSPOD ve spojení s § 57 o mlčenlivosti pracovníků OSPOD?

Jaké údaje v případě, že je povinnost založena, lze sdělovat, a které naopak podléhají mlčenlivosti?

Odpověď MPSV (srpen 2017):

Exekuční řízení je jednou z fází civilního řízení soudního. Je třeba zdůraznit, že exekutor nepostupuje podle správního řádu, ale, jak uvádí výslovně § 55b exekučního řádu „při rozhodování postupuje exekutor obdobně podle občanského soudního řádu...činí úkony, které (jinak) přísluší soudu prvního stupně. Věc tedy podléhá regulaci nikoli § 51 odst. 5 písm. a) bod 1. ZSPOD, jde-li o slova „správnímu úřadu“, ale podléhá slovům „na žádost poskytnout soudu údaje potřebné pro občanské soudní řízení“. Postup bude tedy stejný, jako v případě dožádání soudu. V zájmu právní jistoty by pracovníci OSPOD měli sdělovat údaje na žádost soudního exekutora zásadně jen za předpokladu, že jsou pro tento účel písemně zproštěni mlčenlivosti, tím, v jehož zájmu povinnost mlčenlivosti mají (tj. dotčeným dlužníkem, o jehož údaje se jedná). Výjimku z tohoto pravidla mohou představovat situace, kdy se jedná o dlužníka, vůči kterému má pohledávku nezletilé dítě zařazené v evidenci OSPOD (zejména pohledávka výživného nebo pohledávka náhrady škody). V takovém případě je primárně nutné postupovat tak, aby bylo chráněno jmění dítěte, jak stanoví § 1 odst. 1 písm. b) ZSPOD. s odkazem na základní zásadu zájmu dítěte lze připustit, aby OSPOD sdělil soudnímu exekutorovi i bez zproštění mlčenlivosti údaje o majetku dlužníka, vůči kterému má pohledávku nezletilé dítě. Pokud jde o otázku, jaké údaje sdělovat, prvořadě se jedná o údaje o majetku povinného, které jsou

OSPOD známy z jeho úřední činnosti, a dále se může jednat také o jiné údaje potřebné k vedení exekuce (např. informace o místě bydliště nebo pobytu povinného, kontaktní údaje apod.).

3. Součinnost OSPOD a PČR

Dotaz:

V praxi se setkáváme s písemnými i telefonickými dotazy příslušníků policie, zda nám není znám aktuální pobyt určité osoby, či zda tato osoba nemá na pracovišti OSPOD domluveno jednání, resp. v jakém termínu, případně zda nám nejsou známy jiné relevantní údaje potřebné pro zastížení takové osoby ze strany policie. Náležitý postup by měl dle našeho názoru být ten, že policista písemně osloví OSPOD s žádostí o poskytnutí součinnosti za konkrétním účelem a tento orgán žádost vyřídí postupem dle § 51 odst. 5 písm. a) bod 2 a písm. b) ZSPOD ve spojení s § 154 a násl. správního řádu – pokud požadovanými údaji disponuje, poskytne je, pokud ne, sdělí, že mu údaje nejsou známy. Pokud by však policista oslovil konkrétního zaměstnance OSPOD, ten je vázán mlčenlivostí a údaje získané při provádění SPO nebo v souvislosti s odkazem na zákonnou povinnost mlčenlivosti policistovi neposkytne. Pokud se týká telefonických žádostí, měl by OSPOD odkazovat na nutnost použít písemnou formu komunikace. Např. tedy konkrétní pracovník OSPOD nemůže na telefonický dotaz ze strany policie sdělit, kdy určitá osoba bude přítomna na osobním jednání u OSPOD a umožnit tak příslušníkovi policie kontaktovat (či přímo zajistit) dotyčnou osobu přímo v prostorách OSPOD bez vědomí či souhlasu takové osoby.

S ohledem na to, že problematika poskytování součinnosti vybraným orgánům ze strany OSPOD není v zákoně jednoznačně upravena, rádi bychom znali vaše stanovisko.

Odpověď MPSV (únor 2017):

Pro stanovení konkrétního postupu při spolupráci s Policií ČR je třeba důsledně rozlišovat, zda Policie ČR jedná jako **orgán činný v trestním řízení**, anebo zda jedná jako **správní orgán** ochrany bezpečnosti osob a majetku, jakož i ochrany veřejného pořádku.

Pokud Policie ČR jedná jako **správní orgán** a nikoli jako orgán činný v trestním řízení, bude OSPOD povinen postupovat v souladu s § 18 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, který zakládá oprávnění Policie ČR dožadovat si pomoc a informace v rozsahu potřebném pro plnění svých úkolů. Citované ustanovení předpokládá, že dožádané orgány či osoby mohou být vázány zákonem uloženou povinností mlčenlivosti, čemuž je třeba rozumět tak, že OSPOD nebude povinen součinnost poskytnout v případě, že by mu v tom bránilo plnění vlastních úkolů, tj. že by tím podstatně ztížil či zcela znemožnil práci s dítětem nebo jeho rodinou a realizaci kroků v rámci poskytování sociálně-právní ochrany, které jsou součástí individuálního plánu ochrany dítěte. Pokud však bude Policie ČR dožadovat informace, potřebné pro správní řízení, což musí vyplývat z její žádosti adresované OSPOD, pak musí OSPOD postupovat v souladu s § 51 odst. 5 písm. a) bodem 1. ZSPOD a bude muset Policii ČR údaje potřebné pro správní řízení poskytnout.

Pokud Policie ČR jedná jako **orgán činný v trestním řízení**, je sdělovací povinnost OSPOD upravena velmi široce. V dané souvislosti je třeba vyjít z § 8 odst. 5 trestního řádu ve spojení s § 51 odst. 5 písm. a) bodem 2. ZSPOD, podle kterého je OSPOD povinen Policii ČR na její žádost údaje potřebné pro trestní řízení poskytnout.

Ačkoliv § 51 ZSPOD v případě pasivní povinnosti OSPOD sdělovat údaje ani v jedné z uvedených situací, tj. ani v případě sdělování informací Policii ČR pro účely správního řízení (§ 51 odst. 5 písm. a)

bod 1. ZSPOD) ani v případě sdělování informací Policii ČR jako orgánu činnému v trestním řízení (§ 51 odst. 5 písm. a) bod 2. ZSPOD), **písemnou formu žádosti výslovně neupravuje, tato by však měla být pravidlem**, jelikož v drtivé většině případů lze pouze písemnou formou garantovat, že údaje dožaduje osoba, respektive orgán, který je k tomu skutečně oprávněn. Jménem OSPOD při vyřizování žádosti o sdělení údajů bude poté jednat ten zaměstnanec, který je k tomu oprávněn podle vnitřních předpisů daného obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

C. Vzdělávání

1. Uznávání odborné kvalifikace pracovníků OSPOD

Dotaz:

*Obracím se na Vás s žádostí o stanovisko MPSV k posuzování odborné kvalifikace pracovníků OSPOD při kontrolách výkonu přenesené působnosti. Součástí je i aplikace standardů kvality, mj. také kritéria 5a. Při kontrolách se setkáváme s případy, kdy posuzovaný pracovník má absolvovaný studijní program, který zapadá po uvedeného výčtu z ustanovení **§ 110 odst. 4 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách („ZSS“)**, jeho studijní obor v rámci tohoto programu by však podmínky nesplňoval. Jsou zde i opačné případy, kdy do demonstrativního výčtu nelze zařadit absolvovaný studijní program, ale podmínkám uznání odborné kvalifikace zcela odpovídá absolvovaný studijní obor realizovaný v rámci nesplňujícího studijního programu. Prosíme o stanovisko, jak tyto případy hodnotit.*

Odpověď MPSV (duben 2017):

K tomuto už byl vytvořen odborem sociálních služeb Doporučený postup MPSV č. 2/2008, který přináší metodiku posuzování vysokoškolských studijních programů či oborů pro výkon povolání sociálního pracovníka podle zákona o sociálních službách. Níže uvádím vodítko, jak posuzovat v nejasných případech, zda uchazeč o zaměstnání splňuje odbornou způsobilost:

- Základním předpokladem pro splnění podmínky dle § 110 odst. 4 ZSS je to, aby zaměstnanec absolvoval studijní či vzdělávací program MŠMT.
- Poté je nutné porovnat a hledat shodu v názvu absolvovaného vysokoškolského studijního programu či vzdělávacího programu VOŠ s výčtem oblastí vzdělání uvedených v ustanovení § 110 odst. 4 ZSS.
- Pokud podle výše uvedeného není nalezena shoda – potom je potřeba přezkoumat zaměření absolvovaného programu podle dodatku připojeného k vysokoškolskému diplomu či diplomu o absolutoriu z VOŠ, který obsahuje popis obsahu dosaženého vzdělání a získané kvalifikace, seznam absolvovaných předmětů a seznam závěrečných zkoušek. Tento dodatek si u sporných případů vždy v rámci kontroly vyžádejte.
 - Je-li součástí absolvovaného programu/oboru státní závěrečná zkouška zaměřená na oblasti vymezené v § 110 písm. a) a b) ZSS, lze konstatovat, že zaměstnanec splnil podmínku odborné způsobilosti k výkonu povolání sociálního pracovníka.

Příklad:

- ✓ studijní program Specializace v pedagogice, obor Resocializační pedagogika
- ✓ studijní program Rehabilitace, obor Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory, státní závěrečné zkoušky – sociální práce a sociální politika
- ✓ studijní program Právní specializace, obor Veřejná správa, státní závěrečná zkouška – právo.

2. Zvláštní odborná způsobilost k poskytování SPO

Dotaz:

Připomínám se v rámci naší telefonické domluvy ohledně dotazu uznávání ZOZ na úseku sociální péče (součástí byla i SPO). Prosím tedy o Vaše stávající stanovisko, zdali po 1.1.2015 budete (MPSV) uznávat i ZOZ na úseku sociální péče.

Odpověď MPSV (duben 2014):

Nadále zůstává v platnosti stanovisko ze dne 2.4.2003, podle kterého nemusí přípravu a zkoušku odborné způsobilosti na úseku sociálně-právní ochrany dětí absolvovat zaměstnanci obecních a krajských úřadů, kteří absolvovali do 21.2.2001 (tedy do vymezení nové ZOZ – sociálně-právní ochrana dětí) zkoušku zvláštní odborné způsobilosti na úseku sociální péče, ve které byla dříve zahrnuta rovněž sociálně-právní ochrana dětí jako specializovaná služba sociální péče ve smyslu zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. I tito zaměstnanci tak splní kritérium standardu kvality 5a přílohy č. 1. k prováděcí vyhlášce, podle kterého musí zaměstnanci orgánu sociálně-právní ochrany dětí na úrovni krajského úřadu a OÚ ORP disponovat ZOZ na úseku SPOD.

Zároveň však platí doporučení, aby obecní a krajské úřady zvážily, zda zaměstnanci, kteří neabsolvovali po 21.2.2001 přípravu a zkoušku ZOZ na úseku SPOD, by neměli být nepovinně na zvláštní část přípravy a zkoušky přihlášení, a to s ohledem na délku praxe těchto zaměstnanců a s přihlédnutím k rozsahu a obsahu průběžného vzdělávání, které tito zaměstnanci v mezidobí absolvovali (obecní nebo krajský úřad může usoudit, že průběžné vzdělávání bylo pro aktualizaci a doplnění znalostí zaměstnance dostačující a splnilo obdobný účel, jako absolvování zvláštní části ZOZ na úseku SPOD).

Aktuální stanovisko MPSV (16.01.2017):

Ustanovení § 33 a 34 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 312/2002 Sb.“) obecně umožňují splnit podmínku ZOZ na základě uznání rovnocennosti vzdělání nebo jeho části, a to těm úředníkům ÚSC, kteří absolvovali vzdělání v bakalářských a magisterských studijních programech stanovených v prováděcí vyhlášce č. 304/2012 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků ÚSC.

Při kontrole kritéria 5a) je akceptováno u zaměstnanců OSPOD osvědčení vydané MV o uznání rovnocennosti vzdělání, a to jak pro kvalifikaci ZOZ – obecná část, tak i pro kvalifikaci ZOZ zvláštní část pro správní činnost při SPO. Tato osvědčení jsou uznávána bez výhrad těm zaměstnancům OSPOD, kteří byli na daném pracovišti zařazeni k výkonu SPO před 1.1.2015, tj. před nabytím účinnosti

ustanovení § 9a odst. 3 ZSPOD, na základě něhož se musí OSPOD řídit standardy kvality SPO. U zaměstnanců OSPOD zařazených k výkonu SPO od 1.1.2015 je však nezbytné zohlednit požadavek stanovený v kritériu 5c), podle kterého OSPOD přihlásí nového zaměstnance v právních předpisy stanovených lhůtách ke zkoušce ZOZ (vyjma těch, kteří ji již v minulosti absolvovali). Z přihlášení ke zkoušce ZOZ lze vyjmout i nové zaměstnance, kteří doloží osvědčení MV o uznání rovnocennosti vzdělání pro kvalifikaci ZOZ – zvláštní část pro správní činnosti při SPO. I přes tuto skutečnost však **MPSV doporučuje, aby příslušný OSPOD, byť nepovinně a po dohodě s dotyčným zaměstnancem, přihlásil ke zkoušce ZOZ také zaměstnance, kterému MV uznalo rovnocennost vzdělání.** Tomu odpovídají i zkušenosti z praxe. Doporučení vychází z toho, že je žádoucí prostřednictvím zkoušky ZOZ ověřit, jestli nový zaměstnanec OSPOD skutečně disponuje znalostmi a vědomostmi potřebnými pro výkon SPO, neboť dosažené vzdělání nemusí být v tomto ohledu dostatečnou zárukou. Přihlášení nových zaměstnanců zařazených k výkonu SPO na přípravu a ke zkoušce k ověření ZOZ dle kritéria 5c) je sice spojeno s úhradou poplatků, ty však lze na úrovni ORP hradit ze zvláštní účelové dotace ze státního rozpočtu ORP a hl. městu Praze na výkon agendy SPO. V rámci finanční i časové úspory je také možné dohodnout, že zaměstnanec nebude přihlášen k přípravě na zkoušce ZOZ, pokud se na základě dosaženého vzdělání a získaných zkušeností považuje za dostatečně připraveného zkoušku ZOZ vykonat. Absolvování přípravy na zkoušku není totiž ze zákona povinné.

D. Standardy kvality SPO

1. Neschopnost zabezpečit výkon SPOD z personálních důvodů

Dotaz:

Obracíme se na Vás s žádostí o spolupráci při řešení situace na jednom městském úřadu, který má dlouhodobý nedostatek personálního zabezpečení výkonu SPOD. Tento problém je častý i u ostatních ORP v rámci našeho kraje, ale zde se jedná o extrémní situaci. Cca 1,5 roku je vyhlášeno výběrové řízení, na které se přihlásí maximálně uchazeč, který nemá odbornou způsobilost – vzdělání sociálního pracovníka. Aktuálně je zde ze 14 úvazků na SPOD personálně obsazených 8. Přestože výběrové řízení je vyhlášeno opakovaně, zájemci nejsou. Předpokládáme kombinaci několika řešení – možnost výjimky z odborné způsobilosti a přijetí studenta dálkového studia VOŠ sociálně-právní a administrativní síly + přenesení části výkonu SPOD na jiný úřad. Předpokládám, že postup by měl být následující (dle § 66b zákona č. 128/2000 Sb., o obcích):

- *Město si musí stanovit rozsah výkonu SPOD, které není schopno s ohledem na personální zjištění vykonávat.*
- *Mělo by zjistit, zda je některá z dalších ORP ochotna stanovenou část přenesené působnosti v oblasti SPOD převzít. (ale předpokládám, že má každá starost se zabezpečením výkonu SPOD ve svém správním obvodu)*
- *Není mi z ustanovení § 66b zřejmé, jakým způsobem, ale toto město by mělo „oznámit“ Ministerstvu vnitra, že uvedený rozsah přeneseného výkonu v oblasti SPOD není schopno vykonávat, a buď uvést, že je další ORP ochotna tuto část převzít, nebo oznámí, že žádná ORP zájem nemá.*
- *Opět mi není z ustanovení § 66b zřejmé, zda je nutné dokladovat to, že nejsou schopni přenesený výkon zajišťovat (zprávy z kontrol, nedodržování lhůt). Jedná se o oblast, kde lhůty až tolik neběží, ale jedná se o často urgentní řešení situace dětí. Teoreticky mohou být*

doloženy zprávy soudu o prodlevách v podávání zpráv, popřípadě o neúčasti na soudních jednáních. Ale nevím, jestli takový podklad mají. Pak také počet personálu ve vztahu k počtu rodin, které OSPOD vede.

- *Odst. 3 § 66b – podle mého nepřichází v úvahu v souvislosti se zákonem stanovenou lhůtou.*
- *Jako důležité vidím stanovení poměrné části dotace na výkon SPOD při případném „přenesení“ části výkonu SPOD – zde vidím i důležitost případného doplatku, protože na výkon SPOD ve správním obvodu jiného ORP bude znamenat vyšší náklady (už hlavně z toho důvodu, že se bude muset za klienty více dojíždět kvůli, pro ně, zhoršené dostupnosti úřadu, pak jednání u soudu, policie... atd).*

Nejsme schopni se vyjádřit k možným výjimkám při čerpaní dotace na výkon SPOD a při plnění standardů kvality SPOD.

Odpověď MPSV (duben 2017):

1. Na pozici sociálního pracovníka pro výkonu agendy SPOD nelze přijmout zaměstnance, který nespĺňuje podmínku odborné způsobilosti k výkonu povolání sociálního pracovníka podle § 110 odst. 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a podle kritéria 5a) standardů kvality SPOD.
2. Přípustné je přijetí pracovníka pro administrativní práce spojené s agendou SPOD, který nespĺňuje podmínky odborné způsobilosti. Ale tento pracovník nesmí vykonávat žádné činnosti, které jsou vyhrazeny sociálnímu pracovníkovi v souladu s § 109 zákona o sociálních službách a ZSPOD a prováděcí vyhláškou č. 473/2012 Sb. Zejména nesmí vykonávat depistážní činnosti, poskytovat sociálně-právní poradenství, vykonávat sociální šetření, funkci koordinátora případu, připravovat návrhy k soudu, atd. Naopak může zajišťovat např. spisovou službu, vedení rejstříku Om, pořizování protokolů o jednáních vedených na OÚ ORP, pomoc s přihlašování pracovníků OSPOD na kurzy průběžného vzdělávání, atd. Osobní, věcné a provozní výdaje spojené se zaměstnáním administrativního pracovníka SPOD lze hradit z účelové dotace na výkon SPOD za předpokladu, že jeho pozice bude vyhrazena výlučně pro potřeby SPOD.
1. Je možné zaměřit se na i na vyhledávání absolventů s vysokoškolským právnickým vzděláním, kteří rovněž splňují podmínky odborné způsobilosti k výkonu povolání sociálního pracovníka. Uvažovat lze i o vytvoření speciální pracovní pozice právníka SPOD, který by se zaměřoval na poskytování sociálně-právního poradenství, přípravu podání k soudu a k orgánům činným v trestním řízení, apod.
2. Přenesení výkonu SPOD na jiný OÚ ORP není jako krajní varianta vyloučeno. Na prvním místě by se mělo uvažovat o přenesení výkonu přenesené působnosti na úseku SPOD veřejnoprávní smlouvou s jinou ORP. Z minulosti má Ministerstvo vnitra i MPSV zkušenosti s veřejnoprávními smlouvami, které se týkaly zajišťování plnění úkolů v oblasti NRP či sociální kurately pro děti a mládež.
3. Úplné přenesení celého výkonu agendy SPOD na jiný OÚ ORP není zřejmě reálné, zejména u tak velkého OÚ ORP, jakým je tento městský úřad. S touto variantou se počítalo zejména v období po zrušení okresních úřadů od 1.1.2003.

2. Standardy kvality – kritérium 10a)

Dotaz:

Chtěli bychom Vás požádat o konzultaci ohledně hodnocení standardů kvality orgánů SPOD. Při kontrole kritéria č. 10 - Kontrola případu, jsme narazili na problém u vedoucího odboru, který je na část svého pracovního úvazku zařazen k přímému výkonu SPOD. Kontrola tohoto zaměstnance je prováděna tajemníkem úřadu, ale jen v oblasti činností spojených s vedením odboru. Co se týká činností ve výkonu SPOD, není vedoucí odboru nikým kontrolován. Chtěli bychom se tedy zeptat, zda je možné tento způsob kontrol u vedoucího odboru považovat za dostatečný? Dále prosím doporučení, kdo by měl kontrolovat výkon SPOD v případech vedených vedoucím odboru?

Odpověď MPSV (září 2017):

Při kontrole tohoto kritéria na jednom obecním úřadě jste narazili na problém u vedoucího odboru, který je na část úvazku zařazen k přímému výkonu SPO. Jestli to správně chápu, znamená to, že přímo řeší konkrétní případy ohrožených dětí. Jedním ze zjištění z kontroly je to, že je vedoucí odboru kontrolován tajemníkem úřadu, ale pouze v oblasti činností spojených s vedením odboru. Činnosti, které vykonává při přímém poskytování SPO a při řešení případů dětí, kontrolovány ze strany nadřízeného nejsou. Dotazujete se, zda lze tento způsob kontroly vedoucího odboru považovat za dostatečný, když přímý výkon SPO kontrolován není.

Kritérium 10a) se vztahuje k pravidelné kontrole případů ohrožených dětí a tyto kontroly by se měly vztahovat ke všem případům řešeným všemi zaměstnanci zařazenými na úřadě k výkonu SPO. Provádějí se zejména z toho důvodu, aby byly včas odhaleny nedostatky v postupech a chyby v řešení situace konkrétních dětí.

Jestliže je pozice vedoucího odboru zařazena na úřadě k výkonu SPO a řeší-li případy ohrožených dětí, potom by měl být také kontrolován nadřízeným zaměstnancem i v této části agendy. Pokud u něj kontrola případů neprobíhá (*např. kontrola způsobu vedení spisové dokumentace, správnost aplikace metod a nástrojů využívaných při výkonu SPO v praxi, sledování plnění povinností požadovaných zákonem o SPOD, jako třeba sledování výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve stanovených lhůtách u dětí, kterým byla tato výchova uložena*), pak dochází k porušení požadavku kritéria 10a), neboť jím řešené případy pravidelné kontrole ze strany nadřízeného pracovníka nepodléhají.

Celkově lze konstatovat, že se i na vedoucího odboru, je-li jeho pozice zařazena v rámci organizační struktury úřadu k výkonu SPO, vztahují obecně požadavky standardů kvality SPO. Měl by splňovat kvalifikační předpoklady dle kritéria 5a), výkon SPO by měl být pravidelně (minimálně 1x ročně) hodnocen jeho přímým nadřízeným dle kritéria 6a) či by se měl průběžně vzdělávat podle kritéria 6c), atd. Důležitým nástrojem jeho podpory by pro něj měla být také supervize a intervize, která mu může umožnit získat náhled na to, jakým způsobem případy ohrožených dětí řeší.

3. Standardy kvality – kritérium 8d)

Dotaz:

Na základě předchozí telefonické dohody bych ráda požádala o názor na posuzování plnění kritéria 8d standardů kvality SPO, kdy „Každý zaměstnanec zařazený v orgánu sociálně-právní ochrany k výkonu sociálně-právní ochrany pracuje maximálně s 80 rodinami, v případě kurátora pro děti a mládež se 40 rodinami. V případě práce s osobami pečujícími a osobami v evidenci pracuje maximálně se 40 rodinami“.

Na podzim plánujeme kontrolu malého OSPOD, kde nemají rozdělení agend dle uvedeného kritéria. Na tomto OSPOD je rozdělení agend následovné:

- *náhradní rodinná péče, ústavní výchova (řešení situace v rodině, návštěvy rodičů a jejich dětí umístěných v dětských domovech)*
- *kolizní opatrovnictví*
- *zvýšená pozornost, soudní dohledy, kuratela pro děti a mládež, ústavní výchova, CAN.*

Jak tedy posuzovat splnění kritéria 8d, zda počet spisů, se kterými zaměstnanec pracuje v rámci jedné agendy, nějak procentuálně porovnávat? Takových případů rozdělení agend bude pravděpodobně více, tak je nutné zachovat stejný přístup u všech.

Odpověď MPSV (září 2017):

K posouzení situace na daném pracovišti Vám můžeme poskytnout pouze vodítko. Konkrétní zjištění se samozřejmě budou muset opírat o údaje z podkladů ke kontrole a z informací zjištěných při šetření na místě. Na všechna pracoviště OSPOD v kraji také nelze mít v rámci kontroly standardů jeden „metr“, protože situace na každém z nich bude jiná i z hlediska max. počtu rodin, s nimiž tamní pracovníci pracují, který se odvíjí od charakteru situace rodin a náročnosti výkonu SPO, která je jim poskytována.

Z poskytnutých informací vyplývá, že má OSPOD zajištěné všechny specializace, které jsou požadované v rámci kritéria 4c), a to specializaci na NRP, agendu sociální kurately pro děti a mládež a na ochranu týraných a zneužívaných dětí. Tyto specializace nemusejí pracovníci vykonávat na plný úvazek – v rámci výkonu SPO lze specializace kumulovat. Výše úvazku, na který se pracovníci OSPOD specializaci věnují, se odvíjí od charakteru situace ohrožených dětí ve správním obvodu OSPOD a výskytu problému, na něž se daná specializace zaměřuje.

Na pracovníka, který na se zabývá agendou NRP a ústavní výchovy, se nahlíží jako na klasického pracovníka, zařazeného k výkonu SPO za předpokladu, že nepracuje s osobami pečujícími na základě uzavřené dohody o výkonu PP. Pokud by pracovník zajišťoval doprovázení osob pečujících a osob v evidenci, za něž náleží obci státní příspěvek na výkon PP, potom by se na něj vztahoval max. počet 40 rodin/1 pracovník.

Co se týče pracovníka, který se věnuje dětem a rodinám, kde je potřebná zvýšená pozornost, zabývá se sociální kuratelou pro děti a mládež a věnuje se i specializaci CAN, zde je na místě uplatnit normu max. 40 rodin/1 pracovník.

Zcela zásadní je si uvědomit, že stanovené počty rodin jsou maximální (max. 80 rodin, max. 40 rodin), to znamená, že pracovník nesmí překročit stanovenou horní hranici a pracovat s více rodinami, než je daný limit. Kritérium však neznámá, že by pracovník nemohl v daném okamžiku pracovat s nižším počtem rodin, než je stanoveno v kritériu.

Každé pracoviště OSPOD by si mělo v rámci naplnění kritéria 8d) stanovit vlastní vnitřní pravidla „šitá na míru“ týmu pracovníků, jejichž součástí by měl být transparentně nastavený mechanismus určování max. počtu rodin, s nimiž pracovníci v daném okamžiku pracují, za jakých okolností může být u pracovníků vyhlášen „stop stav“, kdy nebudou přijímat nové případy. Při určování okamžité kapacity pracovníků se přihlíží i k jejich specializaci. Stanovená pravidla musí respektovat maximální počty rodin dané kritériem.

4. Standardy kvality – kritérium 5a)

Dotaz:

obracím se na Vás se zdvořilou žádostí o doplňující stanovisko k posouzení odborné způsobilosti sociálních pracovníků zařazených k výkonu SPOD v souvislosti s naplňováním kritéria 5a Standardů kvality výkonu SPO orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Počátkem letošního roku jsme od Vás obdrželi stanovisko (viz níže), které bychom potřebovali v souvislosti s nastavením pravidel resp. požadavků výběrových řízení na pozici sociálního pracovníka OSPOD doplnit.

Z Vaší odpovědi na náš dotaz vyplývá, že u nových zaměstnanců, kteří nastoupili na OSPOD, a nekvalifikovali se podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2016, a byli následně zařazeni k výkonu SPO od 1. 1. 2017, se posuzuje splnění kvalifikačních předpokladů k výkonu povolání sociálního pracovníka podle nové právní úpravy ustanovení § 110 odst. 4 zákona o sociálních službách. U těchto zaměstnanců se již neaplikují ustanovení § 110 odst. 4 písm. c) a d), která přestala být od 1. 1. 2017 účinná.

Domníváme se správně, že na uchazeče o pozici sociálního pracovníka v roce 2017 (na základě vypsaného výběrového řízení), který se do 31.12.2016 plně kvalifikoval k výkonu sociálního pracovníka (tzn. dle znění § 110 zákona o sociálních službách platného do 31. 12. 2016) lze i po 1. 1. 2017 pohlížet jako na uchazeče o zaměstnání splňující odbornou způsobilost?

Pakliže by tomu tak nebylo, došlo by z našeho pohledu k nežádoucí situaci, kdy by zaměstnanec vykonávající práci sociálního pracovníka od účinnosti zákona o sociálních službách (od 1. 1. 2017), plně kvalifikovaný dle platného ustanovení § 110 ZSS do 31.12.2016, byl způsobilým k výkonu SPO dle standardu jen do doby, kdy by setrval na svém původním pracovišti a v případě, že by chtěl změnit po 1. 1. 2017 svého zaměstnavatele (přechod z jednoho OSPOD OÚ ORP na jiný OSPOD OÚ ORP případně KÚ) stal by se prakticky „ze dne na den“ odborně nezpůsobilým k výkonu pracovní pozice sociálního pracovníka tím, že ukončil pracovní poměr.

Příklad:

Sociální pracovnice doložila odbornou způsobilost absolvováním maturitního studia na sociální škole do 31.12.1998, absolvováním 200 hodin kurzů akreditovaných MPSV, a získala více jak 10 let praxe na pozici sociálního pracovníka. Svou odbornou způsobilost prokázala a naplnila do 31. 12. 2016 a je pro stávajícího zaměstnavatele odborně způsobilá k výkonu SPO na pozici sociální pracovnice OÚ ORP. Následně se rozhodla z osobních důvodů podat výpověď k 30. 6. 2017 a současně se přihlásila do výběrového řízení na totožnou pracovní pozici u jiného zaměstnavatele – OÚ ORP. Zaměstnavatel, který vypsal výběrové řízení, uchazečku z výběrového řízení však vyřadil, z důvodu, že nesplňuje odbornou způsobilost dle aktuálně platného § 110 zákona o SS.

Odpověď MPSV (červen 2017):

Domníváte se správně. Pokud sociální pracovník splnil a prokázal odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka do 31. 12. 2016 podle „staré“ právní úpravy § 110 odst. 4 zákona o sociálních službách **účinné do 31. 12. 2016**, jejíž součástí byla ještě **písm. c) a d)**, pak splňuje kvalifikační předpoklady k výkonu povolání sociálního pracovníka **i po 1. 1. 2017**.

To samozřejmě platí i pro případy, kdy pracovník odejde ze zaměstnání, kde do 31. 12. 2016 působil jako sociální pracovník a prokázal splnění odborné způsobilosti k výkonu tohoto povolání na základě dříve platné právní úpravy § 110 odst. 4 písm. c) a d) účinné k 31. 12. 2016. Pokud bude v průběhu roku 2017 a následujících hledat nové zaměstnání, kde budou požadovat splnění kvalifikačních požadavků k výkonu povolání sociálního pracovníka, pak by mu měl nový zaměstnavatel **uznat dříve získanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka na základě ustanovení § 110 odst. 4 písm. c) a d) účinného do 31. 12. 2016.**

Takový sociální pracovník samozřejmě musí zaměstnavateli doložit, že v minulosti (do 31. 12. 2016) prokázal splnění kvalifikačních předpokladů podle dříve platné právní úpravy § 110 odst. 4 písm. c) a d), a to těmito doklady:

- doklad o praxi při výkonu povolání sociálního pracovníka - dokládá se **náplněmi práce z předchozího zaměstnání**, kde pracovník působil na pozici sociálního pracovníka – náplně práce musí vykryt požadovaný rozsah praxe, dále se zde sledují činnosti, které pracovník u předchozích zaměstnavatelů vykonával, zda odpovídají činnostem sociálního pracovníka vymezeným v ustanovení § 109 zákona o sociálních službách.

- doklad o řádném ukončení studia (pracovníci, u nichž se postupuje podle § 110 odst. 4 písm. c), **dokládají diplom o absolvování příslušného vysokoškolského vzdělání, včetně dodatku k diplomu**; pracovníci, u nichž se postupuje podle písm. d) dokládají **maturitní vysvědčení** jako doklad o absolvování středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně-právním, ukončeným nejpozději dne 31. 12. 1998;

- osvědčení o absolvování vzdělávacích kurzů pro sociální pracovníky v rozsahu nejméně 200 hodin (číslo akreditace kurzu na osvědčení musí mít koncovku SP).

Zároveň lze u zkušených sociálních pracovníků, kteří v minulosti před 1. 1. 2017 vykonávali sociální práci, aplikovat při splnění zákonem daných podmínek přechodné ustanovení § 120 odst. 12 zákona o sociálních službách (viz níže).

§ 120

(11) Zaměstnanec, který ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona vykonával činnost, na niž se vztahuje kvalifikační předpoklad uvedený v § 110 odst. 4, a tento předpoklad nespĺňuje, je povinen splnit tento kvalifikační předpoklad ve lhůtě

a) 7 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud nezískal střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně právním,

b) 10 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud získal střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně právním.

(12) Ustanovení odstavce 11 neplatí, jestliže ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona zaměstnanec uvedený v odstavci 11 písm. a) a b) dosáhl věku 50 let; u těchto osob se považuje kvalifikační předpoklad uvedený v § 110 odst. 4 za splněný.

Je možné se odkázat na naše „Stanovisko ke splnění kvalifikačních předpokladů k výkonu povolání sociálního pracovníka a k možnosti uznání osvědčení Ministerstva vnitra o uznání rovnocennosti vzdělání z hlediska naplnění požadavků kritéria 5a) a 5c) standardů kvality sociálně-právní ochrany“ z ledna 2017.

Co se týče příkladu uvedeného příkladu ve Vašem dotazu, který se týkal sociální pracovníce, jež doložila odbornou způsobilost podle § 110 odst. 4 písm. d) zákona o sociálních službách účinného do 31. 12. 2016 (absolvováním středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně-právním, ukončeným nejpozději dne 31. 12. 1998, dosažením praxe při výkonu sociálního pracovníka v délce trvání nejméně 10 let a absolvováním akreditovaných kurzů pro sociální pracovníky v rozsahu

nejméně 200 hodin), **pak by jí měl nový zaměstnavatel v minulosti prokázanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka uznat i pro období od 1. 1. 2017 a následující.** Aktuálně platné ustanovení § 110 odst. 4 zákona o sociálních službách, účinné od 1. 1. 2017, se vztahuje na ty pracovníky, kteří do 31. 12. 2016 neprokázali splnění odborné způsobilosti podle předchozí právní úpravy toho ustanovení účinné do 31. 12. 2016. Pokud bych měla uvést příklad, pak se aktuální právní úprava vztahuje zejména na čerstvé absolventy škol nebo na pracovníky, kteří sice splnili před 1. 1. 2017 jak požadovanou úroveň vzdělání a délku praxe uvedenou v dříve platném ustanovení § 110 odst. 4 písm. c) a d), nestihli však absolvovat do 31. 12. 2016 akreditované kurzy pro sociální pracovníky v rozsahu nejméně 200 hodin.

5. Standardy kvality – kritérium 5a) u psychologa

Dotaz:

Obracíme se na Vás s žádostí o posouzení zda OSPODu ORP lze započítat bod za standard č. 5a. Kritérium stanoví, že každý zaměstnanec zařazený v OSPOD splňuje kvalifikační předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka podle zákona o sociálních službách a disponuje ZOZ. V tomto konkrétním případě je však psycholog přímo podřízen vedoucí odboru školství, kultury a sociálních věcí, není zařazen pod oddělení SPOD, vykonává svou práci jak pro školství, tak pro SPOD, nijak se nepodílí na správních činnostech. Níže zasíláme pracovní náplň psychologa, kterou vykonává na úseku OSPOD. Je možné započítat danému úřadu bod za kritérium 5a) nebo to, že psycholog nemá odbornou způsobilost, je překážkou pro udělení bodu a úřad bude hodnocen 0? Děkujeme.

Na odboru školství, kultury a sociálních věcí působí psycholog, jehož zaměstnavatelem je Město XY, pracovní úvazek: 1,0 z toho 0,5 pro OSPOD:

Poskytované psychologické služby:

- *psychologická diagnostika zaměřená na rodinné vztahy (poskytovaná psychologická diagnostika nemůže nahradit soudní znalecký posudek, ani klinicko-psychologické vyšetření)*
- *psychologické poradenství pro klienty OSPOD*
- *rodinná terapie pro klienty OSPOD (používán systemický přístup)*
- *terapie dětí a mládeže pro klienty OSPOD (terapie hrou, scénotest, sandplay)*
- *krizová intervence pro klienty OSPOD*

Odpověď MPSV (únor 2017):

MPSV obecně zastává stanovisko, že by měly být psychologické a psychoterapeutické služby u klientů OSPOD zajišťovány přednostně externím subjektem, který funguje nezávisle na úřadu. Pracoviště OSPOD, které zprostředkovává tyto služby externě, se v první řadě nedostává do kolize v plnění požadavků standardů kvality SPO a zároveň se vyhne i řadě etických dilemat spojených s poskytováním psychologických a psychoterapeutických služeb ze strany OÚ ORP.

Z hlediska standardů kvality SPO nelze akceptovat, aby se některý ze zaměstnanců OÚ ORP podílel na přímém výkonu SPO (tj. na přímé práci s dětmi e evidenci OSPOD a s jejich rodinami), aniž by byl formálně zařazen k výkonu SPO. V návaznosti na zařazení k výkonu SPO by se měl také řídit požadavky standardů kvality SPO. Psycholog je zaměstnancem úřadu a na 0,5 úvazku se podílí na

poskytování SPO, tato skutečnost by měla být zaznamenána ve stanovené organizační struktuře OÚ ORP, která je kontrolována v rámci kritéria 4a).

Pokud už na OÚ ORP psycholog působí a fakticky se podílí na přímém výkonu SPO, pak by měl splňovat tyto předpoklady:

- Psycholog je organizačně zařazen k výkonu SPO a vztahují se na něj požadavky standardů kvality SPO (např. má vhodné prostory a adekvátní vybavení pro práci s cílovou skupinou, apod.)
- Z hlediska naplnění kritéria 5a) lze u psychologa akceptovat, když nesplňuje odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka dle § 110 odst. 4 zákona o sociálních službách, pokud splňuje kvalifikační požadavky k výkonu profese psychologa. Pokud nesplňuje podmínku odborné způsobilosti k výkonu povolání sociálního pracovníka, potom se musí v rámci výkonu SPO zaměřovat výhradně na psychologické aspekty životní situace ohroženého dítěte a jeho rodiny. Psycholog bez odborné způsobilosti k výkonu povolání sociálního pracovníka nesmí vykonávat funkci koordinátora případu.
- Psycholog však musí z hlediska kritéria 5a) disponovat ZOZ na úseku SPO, protože vykonává na úrovni OÚ ORP činnosti v rozsahu zákona o SPOD.
- V zákoně ale nemá oporu poskytování psychoterapeutických služeb ze strany OÚ ORP v rámci agendy SPO.

Závěrem ještě zdůrazňujeme, že uvedený text je pouze doporučeným vodítkem k formulaci Vašich závěrů do protokolu z Vámi provedené kontroly.

A. Činnost pracovníků OSPOD

1. Zastoupení v plné moci a pořízení záznamu z jednání

Dotaz:

Obracím se na Vás v souvislosti s případem rodičovského sporu o tři nezl. děti, jedno z dětí je těžce zdravotně postižené. V době letních prázdnin došlo u tohoto dítěte v době, kdy bylo v péči matky k tomu, že přestože jej matka namazala krémem s OF 20, dítě se spálilo (jiné výhrady k péči matky nebyly ani v minulosti zjištěny). Otec si pořídil fotodokumentaci a zaslal ji na OSPOD s podnětem na šetření. OSPOD rodinu navštívil, projednal, vyžádal zprávu pediatra atd. Následně proběhlo společné jednání rodičů na OSPOD, otci nebylo umožněno pořídit zvukový záznam z jednání, byl však pořízen zvukový záznam pracovníky OSPOD a z jednání byl sepsán protokol.

Na OSPOD se nyní obrátil právní zástupce otce, předložil plnou moc a žádá (kromě dalších informací) o poskytnutí přepisu nahrávky z uskutečněného jednání a dále o opravu písemného protokolu z jednání. OSPOD nepořizoval přepis nahrávky, ani jej nepovažuje za nutné vyhotovit. Zvukový záznam je založen na CD nosiči ve spisové dokumentaci. Protokol zúčastnění podepsali a námitky proti jeho obsahu nepodali. Právní zástupce otce předložil plnou moc, která by dle našeho názoru mohla být považována za tzv. generální plnou moc, nicméně bychom Vás rádi požádali o Vaše stanovisko, zda je možné na základě této plné moci informace a požadované dokumenty právními zástupci poskytnout (CD nahrávku).

Odpověď MPSV (leden 2017):

Vámi zaslouplou plnou moc je třeba pro zastupování otce zmocněným advokátem při jednání s OSPOD akceptovat. Je třeba ji považovat ve smyslu správního řádu za tzv. generální plnou moc podle § 33 odst. 2 písm. d) správního řádu.

Z Vámi uváděných skutečností závěr o ohrožení dětí ve smyslu § 6 ZSPOD jednoznačně nevyplývá a proto provádět šetření v rodině z tohoto důvodu a jednání na OSPOD představuje nepřiměřené využití pravomocí OSPOD a s velkou pravděpodobností též vybočení ze zákonných kompetencí OSPOD.

K oprávnění klienta pořídit si zvukový nebo obrazový záznam z jednání na OSPOD je třeba uvést, že OSPOD výkon tohoto oprávnění nemůže automaticky vylučovat, a to ani s poukazem na to, že z jednání bude pořizovat vlastní zvukový nebo obrazový záznam, který se stane součástí spisové dokumentace.

Rodič si s odkazem na § 88 odst. 1 občanského zákoníku může pořídit zvukový záznam i navzdory nesouhlasu druhého rodiče, případně jiné osoby, která na jednání nevystupuje v postavení odborníka, s poukazem na to, že tento záznam potřebuje pro výkon nebo ochranu svých práv nebo právem chráněných zájmů. Toto oprávnění rodiče však není bezbřehé, vždy záleží na předpokládaném obsahu daného jednání a míře, s jakou budou pravděpodobně při jednání probírány citlivé a intimní záležitosti. Vyhodnotí-li příslušný správní orgán, že v konkrétním případě je vhodné a účelné pořídit z jednání zvukovou nahrávku, lze jen obtížně argumentovat, že některý z účastníků si nemůže pořídit z jednání nahrávku vlastní, a to z důvodu ochrany osobnosti dalších zúčastněných osob. Nahrávka se stává součástí spisu. Pořízení zvukové obrazového nebo obrazového záznamu je složitější, jelikož podobu lze považovat za hodnotu chráněnou ve smyslu § 84 a násl. občanského zákoníku.

Pokud jde o obsah protokolu a možnosti otce uplatit proti němu námitky, nelze automaticky konstatovat, že námitky měly být uplatněny již při podpisu protokolu a na pozdější námitky nebude brán zřetel. Velmi záleží na okolnostech případu, účastníkům musí být poskytnuta reálná možnost se s obsahem protokolu skutečně a v klidu seznámit. Je tedy třeba se vyvarovat automatizovaného přístupu odmítání námitek s odůvodněním, že nebyly uplatněny při podpisu protokolu. Pokud jde o protokoly či nahrávky z jednání, jichž se rodiče dítěte přímo účastnili, nelze odmítnutí jejich případného poskytnutí odůvodňovat pouze tou skutečností, že OSPOD v předmětném případě vykonával též kolizní opatrovnictví dítěte v soudním řízení.

2. Oprávnění OSPOD k podávání návrhu na předběžné opatření

Dotaz:

Obracím se na Vás s prosbou o oficiální stanovisko MPSV k následující věci. Městský úřad podal ve věci nezletilého návrh na vydání předběžného opatření dle ustanovení § 74 OSŘ. Nezletilý byl na základě předběžného opatření soudu předán do péče Diagnostického ústavu pro mládež, s tím, že před nástupem se nařizuje detoxikační léčba.

*Na základě metodického dotazu, který nám byl v souvislosti s přemístěním nezletilého ze zařízení do zařízení vznesen, jsme OSPOD sdělili, že podání „pomalého předběžného opatření“ je nesprávným postupem: „OSPOD za tímto účelem **nemůže využít běžné předběžné opatření** podle § 74 a násl.*

občanského soudního řádu. Lze tedy hodnotit, že se podaným předběžným opatřením Váš úřad dopustil nezákonného postupu, když podal předběžné opatření, ke kterému nemá zákonná oprávnění. Pokud jste, jakožto navrhovatelé měli za to, že se nezletilý nachází v bezprostředním ohrožení zdraví nebo vývoje, měli jste využít institutu tzv. rychlého předběžného opatření dle ust. § 452 z. ř. s., nebo si návrh na předběžné opatření měli podat rodiče, jakožto zákonní zástupci a primární nositelé rodičovské odpovědnosti. Díky tomuto je hodnocen současný právní titul krajským úřadem jako nesprávný, kdy porušuje zcela jasně deklarované stanovisko MPSV i krajského úřadu. O tomto stanovisku byly jednotlivé OSPODy opakovaně informovány na metodických dnech, konaných na krajském úřadě. Nezákonost podání tzv. pomalého předběžného opatření ze strany OSPOD je navíc sdělována i v metodických doporučeních a stanoviscích MPSV, které byly jednotlivým OSPOD rozeslány k seznámení (např. metodická příručka pro kurátory pro děti a mládež). “

Na základě této naší intervence nám sdělila vedoucí odboru sociálních věcí, že s naším postojem nesouhlasí a obrátila se s žádostí o stanovisko, k možnosti podávání předběžných opatření dle § 74 o. s. ř. OSPOD, k soudu. V minulém týdnu nám bylo ze strany vedoucí odboru doručeno stanovisko předsedkyně Okresního soudu v Berouně, které hovoří o tom, že OSPOD pravomoc k podání předběžného opatření dle § 74 o. s. ř. má.

Odpověď MPSV (březen 2017):

Ústavní soud zdůraznil, že „vazba mezi matkou a dítětem je jedním z prvořadých předpokladů vývoje lidského jedince. Porušení této nejpřirozenější lidské vazby je zákonem umožněno pouze v případě absolutní absence péči či její naprosté nedostatečnosti a pouze tehdy, je-li dítě ohroženo bezprostředně“. Charakteristice těchto situací však odpovídají zákonné podmínky pro nařízení tzv. rychlého předběžného opatření podle § 452 odst. 1 ZZŘS a § 924 občanského zákoníku a nikoli podmínky pro nařízení tzv. obecného předběžného opatření podle § 74 a násl. OSŘ, pro jehož nařízení naopak postačí pouhá zatímní potřeba úpravy poměrů účastníků. **Buď tedy situace dítěte svou závažností a intenzitou naplňuje znaky situace, v níž lze dítě považovat za** vystavené bezprostřednímu a nepřiměřenému ohrožení jeho příznivého vývoje, a pak by měla být řešena tzv. rychlým předběžným opatřením, anebo nikoli, avšak pak situaci dítěte nelze vůbec v rámci předběžné úpravy poměrů dítěte řešit a je nezbytné vyčkat meritorního rozhodnutí soudu.

3. Ustavování opatrovníka v trestních věcech

Dotaz:

Dotaz ke stanovisku Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 22.3.2016 poř. č. 2/2016.

Obrátilo se na nás státní zastupitelství s žádostí, abychom mu sdělili konkrétní osobu, kterou by mohli ustanovovat mladistvému nebo nezletilému poškozenému v trestních věcech. Dle shora uvedeného stanoviska opatrovníkem nemůže být ustanoven zaměstnanec orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který ve věci byl nebo by mohl být činný jako zástupce tohoto orgánu. Ustanovení konkrétní fyzické osoby má zabránit právě tomuto střetu funkcí.

Zajímá nás, jestli je opravdu nutné tyto funkce oddělovat, proč by např. opatrovník poškozeného nemohl pracovat s rodinou, psát zprávy o poměrech poškozeného, případně se účastnit výslechu dle ust. § 102 TŘ? Samozřejmě chápeme, že opatrovník poškozeného nemůže zároveň vystupovat v pozici kurátora pro děti a mládež v případě, že by trestný čin spáchal mladistvý pachatel. V případě kolizního

opatrovníka v občanském soudním řízení se tyto funkce nerozdělují, proč by to tedy mělo být v řízení trestním?

Pokud je shora uvedený příklad správný, a bude opatrovníkem ustanovena fyzická osoba jako zaměstnanec OSPOD, kdo odpovídá za případnou škodu vzniklou nesprávným postupem, tj. zaměstnavatel nebo sama fyzická osoba. Také nevíme, jak v tomto případě nakládat s písemnostmi týkajícími se samotného opatrovnictví, pokud se má tato funkce oddělovat, pak tyto písemnosti pravděpodobně nepatří do spisu Om.

Pokud je nutné takto postupovat, bylo by asi vhodnější, aby byl nezletilým poškozeným ustanovován advokát, případně organizace zabývající se zastupováním poškozených.

Nedávno jsme také byli ustanoveni opatrovníkem nezletilé poškozené i v případě, kdy dle našeho názoru byla v kolizi se zájmem nezletilé pouze matka a mohl ji zastupovat otec, který s matkou nežije ve společné domácnosti. Bylo nám na OSZ vysvětleno, že podle nového OZ platí, že pokud je v kolizi zájmů jeden rodič, nesmí automaticky nezletilého zastupovat ani druhý rodič. Je tento výklad správný?

Odpověď MPSV (únor 2017):

Podle § 34 odst. 2 tr. řádu v případech, v nichž zákonný zástupce obviněného nemůže vykonávat svá práva uvedená v odstavci 1 a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce může k výkonu těchto práv obviněnému ustanovit opatrovníka. Proti rozhodnutí o ustanovení opatrovníka je přípustná stížnost.

Podle § 42 odst. 2 tr. řádu v případech, v nichž zákonný zástupce poškozeného nemůže vykonávat svá práva uvedená v odstavci 1 a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce ustanoví k výkonu práv poškozenému opatrovníka. Proti rozhodnutí o ustanovení opatrovníka je přípustná stížnost.

Bližší pravidla tr. řád neobsahuje, neobsahuje tedy ani takové ustanovení, které je uvedeno v § 32 odst. 4 správního řádu (Opatrovníkem správní orgán ustanoví toho, u koho je osoba, jíž se opatrovník ustanovuje, v péči, anebo jinou vhodnou osobu. Tato osoba je povinna funkci opatrovníka přijmout, pokud jí v tom nebrání závažné důvody.) na straně jedné, ani opačné pravidlo, které je uvedeno v § 29 odst. 4 občanského soudního řádu (Opatrovníkem podle odstavců 1 až 3 soud jmenuje zpravidla osobu blízkou, případně jinou vhodnou osobu, nebrání-li tomu zvláštní důvody. Advokáta lze jmenovat opatrovníkem, jen jestliže jím nemůže být jmenován někdo jiný. Jinou osobu než advokáta lze jmenovat opatrovníkem, jen jestliže s tím souhlasí.). Máme tu tedy dva přístupy, jde-li o fyzické osoby: buď se sice přiznává právo omluvy, ale je striktně limitováno (ve správním řízení), nebo naopak se vyžaduje až na výjimky souhlas opatrovníka s jeho ustavením do této funkce (jde tak vlastně o přiznání úplně nejširšího práva omluvy z opatrovnictví – stačí vyjádřit, i nijak nezduvodněný, prostý nesouhlas se svým jmenováním). Jak bylo uvedeno, trestní řád žádná bližší pravidla a podmínky pro ustavení (jmenování) opatrovníka neobsahuje. Nezbyvá tak, než aplikovat obecné předpisy, tedy občanský zákoník. Ten v případě opatrovníka dítěte rovněž vychází z podmínky, že opatrovník musí se svým jmenováním souhlasit, a to proto, že podle § 944 obč. zák. pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí ustanovení o poručenství, poručníkovi a poručenci přiměřeně a tedy současně platí, že fyzická osoba, kterou soud jmenoval, může své jmenování do funkce poručníka odmítnout. Soud pak jmenuje jinou osobu. (§ 931 odst. 2 obč. zák.).

Podle § 17 písm. a) zák. o soc.-práv. ochraně dětí obecní úřad obce s rozšířenou působností, a nikoli „oprávněná úřední osoba v obecním úřadě“, vykonává funkci opatrovníka (byť samozřejmě jak bylo

výše uvedeno, jménem „orgánu“ či v jeho „zastoupení“ opatrovnické úkony bude provádět konkrétní oprávněná úřední fyzická osoba jako „orgán“, resp. tyto její úkony jsou plně přičitatelné „orgánu“ jako by je tento orgán sám činil; v tom smyslu je tu samozřejmě z praktického hlediska rovnítko mezi „orgánem“ a „sociálním pracovníkem vykonávajícím opatrovnictví“). V poznámce pod čarou je ostatně výslovně uveden odkaz také na § 45 trestního řádu. Obecní úřad své jmenování do funkce opatrovníka dítěte odmítnout nemůže, neboť na základě citovaného ustanovení je povinen je vykonávat.

Opatrovníkem pro tr. řízení zajisté může být přímo ustanovena i fyzická osoba, která je jinak zaměstnána jako oprávněná úřední osoba na obecním úřadě a tam zařazena k výkonu práce na úseku sociálně-právní ochrany dětí. Ovšem pouze za předpokladu, že se svým ustanovením do funkce souhlasí (tj. může své ustanovení odmítnout). S tím souvisí i skutečnost, že takové opatrovnictví vykonává „soukromě“, tedy mimo svou pracovní činnost a s plnou odpovědností za případně způsobenou škodu.

Je-li státní zastupitelství názoru, že nelze do funkce opatrovníka jmenovat právnickou osobou resp. obec, potažmo obecní úřad, který je přitom dle § 17 písm. a) zák. o soc.-práv. ochraně dětí pověřen generálně výkonem opatrovnictví nezletilých bez možnosti práva omluvy, ale je třeba vždy ustanovit osobu fyzickou, nezbyvá tomuto orgánu činnému v tr. řízení než ustanovovat do funkce opatrovníka advokáty, neboť v jejich případě platí podle § 1 odst. 1 zákona o advokacii, že poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu, je-li vykonávána advokátem. Stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 2/2016 také preferuje, aby, poškozenému dítěti v trestním řízení byl jako opatrovník jmenován advokát, respektive osoba práva znalá. Při výběru těchto osob je možné například vycházet z registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů pro právní pomoc podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění pozdějších předpisů, a to podle místa působnosti a v pořadí, v jakém v něm následují. Odměnu advokáta za výkon opatrovnické funkce a náhradu hotových výdajů s ní spojených lze likvidovat postupem podle § 151 odst. 6 trestního řádu.

Stanovisko nejvyššího státního zástupce č. 2/2016 ovšem také výslovně připouští i jmenování orgánu sociálně-právní ochrany dětí opatrovníkem dítěte, není-li možné jmenovat žádného vhodného člověka, což je plně v souladu s úpravou opatrovnictví, resp. poručenství dítěte v § 944 a § 930 odst. 3 občanského zákoníku.

Nově tyto dosavadní problémy řeší novela trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže. V této novele se výslovně stanoví, že advokáta lze jmenovat opatrovníkem poškozeného dítěte nebo mladistvého i bez jeho souhlasu (viz nové znění § 45 odst. 2 trestního řádu a § 43 odst. 2 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Takže **oproti stávajícímu stanovisku nejvyššího státního zástupce (viz část Ad 3/) již nebude moci nastat situace, že není možné opatrovníkem jmenovat žádného vhodného člověka, protože vždy bude možné jmenovat opatrovníkem advokáta.** To znamená, že od účinnosti této novely by mělo být zcela vyloučeno opatrovnictví OSPOD v trestním řízení.

4. Činnost psychologa na OSPOD

Obecně lze psychologa na úrovni OSPOD OÚ ORP zaměstnat za předpokladu, že disponuje zvláštní odbornou způsobilostí na úseku SPO a dále vykonává na úrovni ORP činnosti v rozsahu zákona č. 359/1999 SB., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění dalších předpisů.

Psycholog může poskytovat konkrétně poradenskou činnost dle ustanovení:

- § 11 odst.1 písm.a), tj. pomáhá rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě,
- § 11 odst. 1 písm. b), tj. poskytuje a zprostředkovává rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené,
- § 11 odst. 1 písm. c), tj. pořádá v rámci poradenské činnosti přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s problémy s péčí o dítě a jeho výchovou,
- § 11 odst. 1 písm. d), tj. poskytuje osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny poradenskou pomoc související s osvojením dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče, zejména v otázkách výchovy dítěte,
- § 32 odst. 2 písm. a), tj. působí proti opakovaným poruchám v chování a jednání dětí se zvláštní pozorností věnovanou pachatelům trestní činnosti,
- § 32 odst. 2 písm. e), pomáhá dětem vyžadujícím zvýšenou pozornost překonat psychické problémy, které mohou vést k negativním projevům v jejich chování.

Dále se také může z psychologického hlediska podílet na vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny či na tvorbě a realizaci dílčích kroků uvedených v individuálním plánu ochrany dítěte. Je možné jej zapojit do realizace případových konferencí, případně do dalších činností v rozsahu a působnosti OÚ ORP na úseku SPO, pro jejichž provádění není potřebná odborná způsobilost pro výkon povolání sociálního pracovníka.

Nesplňuje-li psycholog předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, musí se v rámci svého působení na OSPOD zaměřit výhradně na psychologické aspekty životní situace ohroženého dítěte a jeho rodiny. Nesmí např. provádět sociální šetření, poskytovat sociálně-právní poradenství a další činnosti, které náleží koordinátorovi případu ohroženého dítěte.

Psycholog nemůže vykonávat aktivity přesahující rámec zákona o SPOD, tj. zejména poskytování mediací rodičům s cílem dosažení konsensu při výchově nezletilých dětí v rozvodovém a porozvodovém uspořádání rodiny. (tento odstavec reaguje na dotaz krajského úřadu, ve kterém zazněla věta, kdy psycholog právě mediace rodinám poskytoval).

Další činností psychologa, která nemá oporu v zákoně o SPOD, je poskytování psychoterapeutických služeb, obdobně jako je tomu u mediace, i zde se psycholog OSPOD dostává do kolize s principem důvěrnosti informací. Základem úspěchu psychoterapie je terapeutický vztah mezi psychologem a klientem založený na vzájemné důvěře. V rozporu s profesní etikou by pak byly situace, kdy psycholog poskytuje v rámci jednoho případu psychoterapeutické služby, zároveň u tohoto případu provádí psychologické vyšetření dětí pro účely soudního řízení týkajícího se úpravy poměrů rodičů k nezletilým dětem či vytváří podklady a zprávy z psychologických konzultací a pohovorů sociálním pracovníkům a kurátorům pro děti a mládež. Psycholog by hrubě porušoval zásadu důvěrnosti informací o tom, co se v průběhu psychoterapie dozvěděl.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem MPSV doporučuje, aby OSPOD zajišťoval mediace a psychoterapeutické služby externě u jiných poskytovatelů. Dotace na výkon SPO umožňuje úhradu nákladů za tyto služby.

V návaznosti na SQ, kritérium 4b), není nutné psychologa, který se při výkonu SPO specializuje pouze na dílčí psychologické aspekty a vykonává v tomto ohledu pouze omezený výčet činností, započítávat do okruhu pracovníků, podle něhož se určuje přiměřený počet zaměstnanců OSPOD. Psycholog by však měl splňovat požadavky kritéria 8d), vzhledem k tomu, že nevykonává ani jednu ze specializací uvedených v tomto kritériu, lze u něj uplatnit pravidlo, že pracuje max. s 80 rodinami. Každá rodina, u níž se psycholog podílí na řešení situace, musí mít zároveň v souladu s kritériem 8c) přiděleného

koordinátora případu, který splňuje kvalifikační předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a disponuje ZOZ na úseku SPO. Požadavek kritéria 8d) určující max. počet rodin, s nimiž zaměstnanec OSPOD pracuje, se uplatňuje i u tohoto koordinátora případu.

F. Přestupky

1. Přestupek na úseku SPOD – místní příslušnost

Dotaz:

Na nezl. dítěti, ve věku 16 let, se před rokem (v 6/16 a 8/16) měla její matka dopustit přestupku tím, že použila nepřiměřeného výchovného prostředku. Celou věc řešila Policie ČR, kdy dne 16.6.2017 věc odevzdala k projednání přestupku na Městský úřad X, odbor sociálních věcí (i s celým trestním spisem).

Nezl. je v současné době svěřena do péče tety, trv. bytem ve městě Y, proto Městský úřad X předal projednání přestupku věcně a místně příslušnému správnímu orgánu – Městskému úřadu Y), a to dne 24.7.2017.

Dne 28.7.2017 obdržel krajský úřad žádost Městského úřadu Y o vyslovení souhlasu s vrácením přestupkového spisu, neboť dle jejich názoru nejsou věcně ani místně příslušným správním orgánem, a to dle § 62 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Nová právní úprava přestupků v části deváté zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v § 59 odst. 1, písm. h) uvádí, že kdo použije vůči dítěti nepřiměřený výchovný prostředek nebo omezení dopustí se přestupku. Místní příslušnost pro přestupky na úseku sociálně-právní ochrany dětí je řešena v § 59h, kde je v písm. d) uvedeno, že je příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností dle místa trvalého pobytu dítěte, jde-li o přestupek podle § 59 odst. 1 písm. e) až i)...

Dle našeho názoru se u přestupků na úseku sociálně-právní ochrany dětí řídí místní příslušnost dle zákona č. 359/1999 Sb.

Podezřelá ze spáchání přestupku (matka nezletilé) i svědek přestupku mají trvalý pobyt na území správního obvodu obce s rozšířenou působností X a přestupek byl spáchán téměř před rokem. V postoupeném trestním spisu jsou provedeny všechny úkony, tj. správní orgán již nemusí provádět další dokazování.

Na základě výše uvedeného se domníváme, že vzhledem k současné právní úpravě je místně příslušný správním orgánem obecní úřad obce s rozšířenou působností město Y.

Vzhledem k tomu, že Krajský úřad jako nadřízený správní orgán musí vyslovit souhlas s postoupením (vrácením) dané věci v co nejkratší době, žádáme o sdělení, zda jsou naše domněnky správné, tj. k řešení přestupku je věcně i místně příslušný Městský úřad Y.

Odpověď MPSV (srpen 2017):

potvrzují Vám správnost Vašeho stanoviska. K projednání přestupku podle § 59 odst. 1 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb. (použití nepřiměřeného výchovného prostředku nebo omezení vůči dítěti) je věcně a místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu se nachází místo trvalého pobytu dítěte **v době zahájení řízení o přestupku**, a to v souladu s § 59h odst. 1 písm. d)

zákona č. 359/1999 Sb. Pokud je tedy dítě hlášeno k trvalému pobytu ve správním obvodu Městského úřadu Y, je k projednání přestupku příslušný Městský úřad Y. Jestliže by se trvalý pobyt dítěte nacházel ve správním obvodu Městského úřadu X, je nutné předat věc (nikoliv postoupit) zpátky tomuto městskému úřadu podle § 64 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Úprava příslušnosti k projednávání přestupků v § 59h zákona č. 359/1999 Sb. má při projednávání přestupků na úseku sociálně-právní ochrany dětí přednost před obecnou úpravou věcné a místní příslušnosti, která je zakotvena v § 60 až § 62 zákona č. 250/2016 Sb.

Jelikož v dané věci dosud nebylo zahájeno řízení o přestupku, postupuje se v dané věci již podle nové zákonné úpravy účinné od 1. 7. 2017. Nelze proto již využít postup podle dříve platného § 55 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, který umožňoval, aby místně příslušný správní orgán k usnadnění projednání přestupku nebo z jiného důležitého důvodu postoupil věc i bez souhlasu účastníků řízení jinému věcně příslušnému správnímu orgánu, v jehož územním obvodu se pachatel zdržuje nebo pracuje. Podle dříve platného zákona č. 200/1990 Sb. by se postupovalo jen v případě, že by do 30. 6. 2017 bylo obviněnému z přestupku oznámeno zahájení řízení o přestupku.

To však zároveň neznamená, že by postoupení věci Městskému úřadu X bylo zcela vyloučeno, a to právě s ohledem na skutečnost, že v obvodu tohoto správního orgánu má bydliště pachatelka přestupku a svědek přestupku. S odkazem na zásadu hospodárnosti a rychlosti řízení by tak bylo možné, aby Městský úřad Y po zahájení řízení o přestupku postoupil věc k dalšímu řízení Městský úřad X z důvodu vhodnosti, a to postupem podle § 131 odst. 5 správního řádu. Podmínkou postoupení by však byl předchozí souhlas Městského úřadu X s postoupením věci. I bez postoupení věci může také MÚ Y dožádat MÚ X o součinnost nezbytnou k projednání přestupku podle § 75 zákona č. 250/2016 Sb., např. o provedení výsledku obviněné nebo výsledku svědka apod. Podstatné rovněž je, že místně příslušný MÚ Y již nemusí oproti dřívější zákonné úpravě v dané věci nařizovat ústní jednání, nicméně musí obviněného poučit o jeho právu požádat o nařízení ústního jednání (viz § 80 odst. 1, 2 zákona č. 250/2016 Sb.).

Závěrem lze také upozornit na možnost, aby starosta města Y pověřil projednáváním přestupků podle § 59 až § 59d zákona č. 359/1999 Sb. komisi pro projednávání přestupků jako zvláštní orgán obce s rozšířenou působností, jak stanoví § 59h odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb.

2. Přestupek na úseku SPOD - obecně

Věcná a místní příslušnost k projednání přestupků podle zákona č. 359/1999 Sb.

§ 59	odst. 1 písm. a)	KÚ
	písm. b)	KÚ, OÚ ORP - který pověření vydal
	písm. c)	KÚ
	písm. d)	OÚ ORP
	písm. e) - i)	OÚ ORP
	odst. 2	OÚ ORP
	odst. 3	OÚ ORP
§ 59a	odst. 1	OÚ ORP

§ 59b odst. 1 projednává OSPOD, který povinnou fyzickou, právnickou nebo podnikající fyzickou osobu vyzval ke sdělení údajů podle § 53 odst. 1; příslušný tak může být obecní úřad, OÚORP, krajský úřad, MPSV, ÚMPOD nebo Úřad práce ČR

§ 59c odst. 1 OÚ ORP

§ 59d odst. 1 písm. a) OÚ ORP
písm. b) OÚ ORP
písm. c) OÚ ORP

§ 59e odst. 1 písm. a) – j) KÚ, ORP - který pověření vydal

§ 59f odst. 1 písm. a)- m) KÚ, ORP - který pověření vydal
písm. n) ÚP
písm. o) a p) KÚ, ORP - který pověření vydal

§ 59g odst. 1 písm. a) – p) KÚ, ORP - který pověření vydal

V případě přestupků, k jejichž projednání je příslušný OÚORP, záleží na úpravě Organizačním řádu daného úřadu, který útvar v rámci OÚORP bude pověřen projednáváním přestupků podle zákona č. 359/1999 Sb. Může se jednat o odbor sociálních věcí, do jehož působnosti náleží zajišťování výkonu sociálně-právní ochrany dětí, anebo lze tyto přestupky svěřit do působnosti jiného odboru nebo oddělení OÚORP. Podle přechodného ustanovení § 112 zákona č. 250/2016 Sb. mohou do 31. 12. 2022 vést řízení o přestupku podle zákona č. 359/1999 Sb. rovněž zaměstnanci OSPOD zařazení do OÚORP nebo krajského úřadu, kteří splňují podmínku zvláštní odborné způsobilosti na úseku SPOD. Přestupky podle zákona č. 359/1999 Sb., k jejichž projednání je příslušný OÚORP, může na základě rozhodnutí starosty ORP projednávat rovněž komise pro projednávání přestupků jako zvláštní orgán obce.

G. Ostatní

1. Dotace na vedoucího odboru

Dotaz:

Z metodiky dotace vypadl odstavec ve věci uznatelných výdajů na plat vedoucího odboru:

Metodika 2016

Dotaci lze v poměrné části využít i na plat vedoucího odboru, popř. vedoucího oddělení, do jehož působnosti náleží agenda sociálně-právní ochrany dětí. Určení poměrné části, ve které bude dotace na plat vedoucího odboru, popř. vedoucího oddělení, využita, by mělo vycházet z konkrétního objektivně přezkoumatelného kritéria, jako je např. počet zaměstnanců vykonávajících agendu sociálně-právní ochrany dětí v poměru k celkovému počtu zaměstnanců odboru, popř. oddělení, anebo počet případů řešených oddělením sociálně-právní ochrany dětí (podle statistického výkazu) v poměru

k počtu případů řešených v ostatních agendách odboru, popř. oddělení (agenda sociálních služeb a zdravotnictví, veřejné opatrovnictví, agenda sociálního kurátora pro dospělé apod.). Není vhodné, aby poměrná část dotace použitá na personální výdaje vedoucího odboru byla určena pouze podle počtu oddělení, ze kterých se odbor skládá, neboť se může lišit počet zaměstnanců v jednotlivých odděleních i rozsah agendy v jednotlivých odděleních.

V nové metodice pro rok 2017 není nikde tato problematika řešena, pouze v části VIII, A/ osobní výdaje se definuje, že se jedná o prostředky na platy poskytované zaměstnancům, kteří jsou přímo zapojeni do výkonu činností podle z. č. 359/1999 Sb. a poté v článku VIII, odst. 3 je uvedeno, že dotaci nelze využít na výdaje, které nesouvisí přímo s výkonem agendy SPOD a musely by být hrazeny i v případě, kdy by obecní úřad obce s rozšířenou působností danou agendu nevykonával (zde se jako příklad zmiňuje podatelna, recepce budov, ostraha, pracovníci personálního oddělení).

Jak tedy máme v roce 2017 přistoupit k výdajům za plat vedoucího odboru, který se byt v poměrné výši na agendě SPOD podílí? Analogicky jako v roce 2016?

*Od dalších kolegů jsem zjistil, že tato problematika **upravena v příloze č. 1 žádosti o dotaci SPOD pro rok 2017 - poznámka pod čarou č. 2.** Cituji:*

2) Do výše úvazků jsou započítávány úvazky pracovníků zařazených do OSPOD ORP, kteří se přímo podílí na plnění úkolů obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Úvazek vedoucí/ho oddělení se zde započítává v rozsahu, v jakém se podílí na plnění úkolů v rámci agendy SPOD (vykonává-li oddělení kromě agendy SPOD i jinou agendu). Nezapočítává se úvazek vedoucí/ho odboru (v obcích se strukturou odbor - oddělení). V obcích, kde výkon agendy přímo řídí vedoucí odboru (tj. organizační; struktura nezahrnuje oddělení, pouze odbor), se započítává úvazek vedoucí/ho odboru v rozsahu, v jakém se podílí na plnění úkolů v rámci agendy SPOD (vykonává-li odbor kromě agendy SPOD i jinou agendu).

Odpověď MPSV (únor 2017):

co se týká hrazení poměrné části výdajů na vedoucího odboru v poměru, v jakém se podílí na výkonu agendy SPOD z dotace na výkon SPOD, je postup stejný jako v roce 2016. Metodika k dotaci pro rok 2017 bod k hrazení poměrné části výdajů na vedoucího odboru neobsahuje, nicméně i v případě, kdy jsou v rámci ORP jak vedoucí odboru soc. věcí, tak vedoucí oddělení SPOD, zůstává poměrná část nákladů vedoucího odboru v míře, v jaké se vedoucí odboru podílí na agendě SPOD, uznatelným výdajem z dotace.

V příloze č. 1 k žádosti o dotaci na výkon SPOD pro rok 2017 se však oproti tomu v takové situaci úvazek vedoucího nezapočítává z důvodu zkreslení statistických údajů. Úvazek vedoucího odboru v případě, kdy existuje i pozice vedoucího oddělení SPOD, není např. pro účel sledování personálních standardů vhodné do statistik započítávat.

Citace z přílohy č. 1 k žádosti o dotaci:

"Úvazek vedoucí/ho oddělení se zde započítává v rozsahu, v jakém se podílí na plnění úkolů v rámci agendy SPOD (vykonává-li oddělení kromě agendy SPOD i jinou agendu). Nezapočítává se úvazek vedoucí/ho odboru (v obcích se strukturou odbor - oddělení). V obcích, kde výkon agendy přímo řídí vedoucí odboru (tj. organizační struktura nezahrnuje oddělení, pouze odbor), se započítává úvazek vedoucí/ho odboru v rozsahu, v jakém se podílí na plnění úkolů v rámci agendy SPOD (vykonává-li odbor kromě agendy SPOD i jinou agendu)."

2. Poskytování rozhovorů jiným subjektům s dětmi v DOZP

Dotaz:

Organizace v rámci projektu „Identifikace a prevence zneužívání dětí s postižením v ústavech“, navštívuje některá vytipovaná zařízení. Nyní chce provést návštěvu jednoho našeho zařízení (DOZP) a domácnosti dětí, kdy za přítomnosti klíčového pracovníka chce také s nezletilými hovořit.

V této souvislosti by nás zajímalo, zda je organizace oprávněna:

- *provádět rozhovory s nezletilými dětmi*
- *zda by před provedením rozhovorů s dětmi neměl být předem informován také příslušný OSPOD*
- *v případě, že bude proveden pohovor s nezletilým, zda by měl být také přítomen tomuto pohovoru i pracovník OSPOD či opatrovník dítěte nebo jiná oprávněná osoba?*

Odpověď MSPV (únor 2017):

V případě, že dítě není dostatečně rozumově nebo volně vyspělé, aby o tom, zda chce přijmout návštěvu zástupce organizace realizující projekt a hovořit s ním, rozhodlo samostatně, je na posouzení rodičem /v případě dětí, které byly do DOZP umístěny na základě smlouvy uzavřené mezi rodičem dítěte a zařízením/, či na posouzení ředitele zařízení /v případě dětí, které byly do DOZP umístěny na základě rozhodnutí soudu/, zda provedení rozhovoru s dítětem umožní či nikoli.

Jak rodič dítěte, tak i ředitel zařízení by přitom měli odpovídajícím způsobem zohlednit názor dítěte. Povinnost zohlednit názor dítěte předně znamená, že dítěti by měly být předem poskytnuty srozumitelným způsobem relevantní informace, jakož i to, že dítě by nemělo být nuceno do toho návštěvu přijmout a hovořit s ním. Pokud by však o návštěvu i rozhovor zájem mělo, měl by jak rodič dítěte, tak i ředitel zařízení tento názor respektovat, nevedlo-li by to ke zjevnému ohrožení zdraví nebo bezpečnosti dítěte. Lze přitom konstatovat, že ředitel zařízení v tomto ohledu disponuje daleko užším prostorem pro uvážení, než samotný rodič.

Odpovídá-li to rozvíjejícím se schopnostem konkrétního dítěte, bude toto dítě oprávněno rozhodnout o přijetí návštěvy či provedení rozhovoru samostatně, a to poté, co mu srozumitelným způsobem budou poskytnuty všechny relevantní informace. Ředitel zařízení bude oprávněn návštěvu dítěte přerušit či úplně zakázat jedině v případě, že by návštěva zjevně mohla ohrozit bezpečnost či zdraví dítěte.

3. Povinnost předškolního vzdělávání v kontextu OSPOD

Dotaz:

chtěli bychom Vás požádat o stanovisko MPSV k otázce předškolního vzdělávání, kdy od **1. září bude pro děti od 5 let docházka do MŠ povinná**. Každý rodič bude povinen přihlásit od září své předškolní dítě do MŠ. Termíny zápisů do mateřských škol jsou stanoveny školským zákonem na období od 2. do 16. května 2017.

Obracejí se na nás vedoucí OSPOD z jednotlivých OÚ ORP s tím, že již byli kontaktováni řediteli MŠ, kteří jsou **připraveni předávat na OSPOD informaci, že rodič nepřihlásil dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání a domnívají se, že OSPOD bude následně tuto situaci řešit s rodiči, případně zákonnými zástupci dítěte**. Stejně chtějí postupovat i v případech, kdy dítě nebude předškolní docházku plnit.

Jsme přesvědčeni, že řešení výše uvedených situací není v kompetenci OSPOD, ale v kompetenci škol, případně dalších orgánů školské správy. OSPOD nemůže intervenovat v případech, kdy je působnost řešit konkrétní problém dítěte svěřena jinému orgánu veřejné moci (ředitel školy, orgány školské správy). Při řešení situace je třeba respektovat Úmluvu o právech dítěte, z níž vyplývá rodičům, případně zákonným zástupcům, prvotní odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte.

Vzhledem k tomu, že máme na 3. 5. naplánované metodické setkání pro vedoucí OSPOD kraje, chtěli bychom požádat o odpověď do tohoto termínu, bude-li to možné.

Odpověď MPSV (duben 2017):

Vaše závěry na danou otázku jsou zcela správné! Podle § 182a odst. 1 písm. a) bod 2. školského zákona č. 561/2004 Sb. se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že jako zákonný zástupce nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání podle § 34a odst. 2. Jedná se tedy o přestupek na úseku školství, který jsou příslušné řešit sice městské úřady, avšak jejich školské odbory, nikoli odbory sociální resp. oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Nejedná se tedy vůbec o přestupek, který by byl uveden v katalogu skutkových podstat Části deváté (Správní delikty) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, nejde tedy o přestupek "na úseku sociálně-právní ochrany dětí". Podle § 6 písm. e) se sociálně-právní ochrana dětí zaměřuje (také) na děti, "na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu". Z uvedeného je zřejmé, že se jedná vždy o závažnější trestnou činnost, kde má dítě postavení poškozeného (a zvláště zranitelné oběti trestného činu; srov. např. tr. čin "ohrožující život, zdraví..."). Nestačí tedy pouhé spáchání administrativního přestupku, byť by bylo opakované. Cit. ustanovení § 6 písm. e) zák. č. 359/1999 Sb. se odkazuje mj. na skutkovou podstatu přečinu ohrožování výchovy dítěte v § 201 trestního zákoníku, jehož skutková podstata je již celá desetiletí nepřiměřeně kusá, tedy pružná (zůstala již přes 60 let prakticky v totožném znění, a to na rozdíl od řady jiných skutkových podstat, které jsou buď jednoznačné, nebo byly v posledních 25 letech buď podrobně doplněny, anebo z trestních předpisů vypuštěny). Ze slov "kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ... závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti" bývá dovozováno, že touto skutkovou podstatou je chráněna i veřejnoprávní povinnost zajistit povinnou školní docházku dítěte (to ovšem by mělo být výslovně ve skutkové podstatě uvedeno, jinak je takový závěr zásadně sporný). V důvodové V důvodové zprávě k novele školského zákona č. 178/2016 Sb. však není uvedeno, že ustanovení § 201 tr. zákoníku by bylo úmyslem zákonodárce nepřímou (bez změny jeho textu) novelizováno, a že trestní represe, dovozovaná dnes pouze zvykově z neurčitého textu § 201 tr. zákoníku, by měla být výkladem rozšiřována i na oblast nyní administrativně povinné zápisové povinnosti k předškolnímu

vzdělání u dětí starších 5 let. Z toho lze dovodit, že trestní odpovědnost nebude dána ani při opakovaném uložení správního trestu za spáchání výše popsaného přestupku na úseku školství (nikoli SPOD).

Z toho ovšem také jednoznačně plyne, že jakákoli kontrolní či donucující pravomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí ve smyslu zákona č. 359/1999 Sb. tu není dána a tento orgán může s rodiči dítěte toliko spolupracovat v rovině poradenství, a to výlučně na žádost těchto rodičů resp. s jejich informovaným souhlasem (poradenství jim tak nelze vnucovat a např. je předvolávat k podání vysvětlení na oddělení sociálně-právní ochrany dětí). V takovém případě jim může sociální pracovník poskytnout např. poradenství o formách péče o děti starší 5 let, které jsou alternativou vůči povinnému předškolnímu vzdělání (§ 34a odst. 5 školského zákona; tedy např. individuální vzdělání, a to jak "domácí", tak např. formou péče o dítě v dětské skupině, vzdělání v "nultém" ročníku základní školy), a o způsobech, jak o takové alternativní formy předškolního vzdělání požádat.

2. NRP

A. Dávky PP

1. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Dotaz:

Obracím se s žádostí o zaslání stanoviska, týkajícího se metodiky a kontroly využití příspěvku na úhradu potřeb dítěte, vypláceného pěstounovi dle zákona o sociálně- právní ochraně dětí.

Aktuálně v našem kraji probíhá soudní řízení o zrušení pěstounské péče, v rámci kterého soudkyně žádá po pěstounce měsíční písemné vedení evidence o tom, jaké náklady pěstounka hradí na úhradu potřeb jí svěřených nezletilých dětí a současně uvádí, že pěstounka je povinna hradit ze své odměny pěstouna náklady spojené s péčí o děti např. úhradu záloh na vodu, elektřinu apod., prakticky tedy nepřipouští možnost podílu dětí na úhradě nákladů, které vznikají v přímé souvislosti s péčí o ně (např. výše účtů za elektřiku nebo vodu je jistě ovlivněna tím, zda je spotřebovává 1 nebo 4 osoby). Pěstounka sama má odměnu pěstouna ve výši cca 15 tisíc korun, hradí nájemné v domě, pojištění apod. Děti vyživuje sama, nemá partnera. Rodiče nezletilých dětí se na výživě dětí žádným způsobem nepodílí, nedávají jim dárky apod., nejsou s nimi v kontaktu. Dle sdělení pěstounky jí soudkyně např. nařídila pořízení nového nábytku pro všechny 3 děti do lhůty 2 měsíců, pořízení psacích stolů pro každé jedno dítě atd.

Jednotlivé dotazy jsou zahrnuty přímo k odpovědím MPSV.

Odpověď MPSV (duben 2017):

Pokud existuje podezření, že pěstounka nehošpodaří s dávkami vyplácenými státem v souladu s jejich účelem, a proto nemají děti svěřené jí do péče standardní materiální vybavení, může soudkyně v rámci řízení požadovat, aby toto bylo napraveno, avšak nesplnění pořízení psacího stolu pro každé dítě nemůže být samo o sobě důvodem pro zrušení pěstounské péče. V souladu s ust. § 966 odst. 1 věta poslední NOZ, by soud mohl pěstounce stanovit např. povinnost vyúčtovávat nakládání s příspěvkem na úhradu potřeb dítěte, resp. pravidelné podávání zpráv o jmění dítěte. Soud by také mohl pěstounku omezit v rozsahu správy jmění dětí a ustanovit jim opatrovníka pro správu jmění,

resp. pokud by šlo pouze o dávky PP, mohly by krajská pobočka ÚP ustanovit zvláštního příjemce podle § 47u odst. 2 ZSPOD.

Kdo a v jakém rozsahu je oprávněn kontrolovat způsob využití dávek PP?

O dávkách PP rozhoduje a vyplácí krajská pobočka ÚP. Pokud zjistí (např. dostane podnět), že nejsou splněny podmínky pro nárok na výplatu dávek PP, vyzve oprávněnou osobu k doložení skutečností rozhodných pro nárok na dávky, její výši a výplatu. Zjistí-li, že nejsou splněny podmínky nároku na dávky, rozhodne o odejmutí dávky (případně ji sníží). Zaměstnanec ÚP-sociální pracovník může také provést místní šetření dle § 52 ZSPOD, např. aby zjistil, v jakých podmínkách dítě žije, a zda nedochází k zneužívání příspěvku na úhradu potřeb dítěte. Zjistí-li ÚP, že dávka není využívána v souladu s jejím účelem, měl by věc urychleně řešit s příslušným OSPOD. Nevyužívání příspěvku na úhradu potřeb dítěte k jeho účelu není důvodem pro odejmutí dávky, neboť jde o nárok dítěte.

Pokud jde o způsob využívání dávek PP, měl by OSPOD při pravidelných návštěvách dítěte kontrolovat, že dítě má vše co potřebuje (ošacení, školní potřeby, hračky, vybavený pokoj, apod.). Pokud by měl o využívání příspěvku pochybnosti, měl by provést pohovor s pěstounem a žádat o nápravu s důsledným vysvětlením, že jde o nárok dítěte obdobný výživnému, nikoli dávku pro pěstouny. Podezření na zneužívání příspěvku na úhradu potřeb dítěte by měla též řešit doprovodná organizace či úřad, se kterým má pěstoun uzavřenou dohodu o výkonu PP. Je-li potvrzeno podezření na zneužívání příspěvku, je možné tuto situaci řešit cestou omezení rozsahu práva a povinnosti pěstouna spravovat jmění dítěte a ustanovení opatrovníka pro správu jmění dítěte či zvláštního příjemce příspěvku. Pokud ale dochází k záměrnému zneužívání, je třeba zhodnotit, zda má dítě v péči takové osoby nadále pobývat. A také, zda by jednání pěstouna nemohlo být posouzeno jako přestupek či naplnit skutkovou podstatu trestného činu.

Je pěstoun povinen ze svého příjmu hradit náklady spojené s péčí o svěřené děti, které by mu jinak nevznikly, respektive je odměna pěstouna příjem pěstouna, o jehož využití rozhoduje jen on sám?

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte slouží primárně k zabezpečení potřeb dítěte – strava, ošacení, školní pomůcky, hračky, kroužky, atd. Adekvátní část může být využita na úhradu spotřebovaných energií, vody, nájemného. Může se stát, že v některých měsících budou výdaje např. na školní pomůcky vyšší, naopak v některých měsících může dojít k „přebytku“ příspěvku, který se nevrací, neboť jde o dávku, která se nevyúčtovává. Odměna pěstouna je příjem osoby pečující/v evidenci, a je pouze na této osobě, jak s dávkou bude nakládat.

Mají děti svěřené do PP analogickou povinnost podílet se ze svých příjmů na zajištění nákladů domácnosti, tak jako je tomu u dětí biologických rodičů? Občanský zákoník u biologických dětí připouští situace, kdy děti mají větší příjmy než rodiče a pak část těchto příjmů může být použita na zajištění stejné životní úrovně všech v domácnosti.

Podle § 968 NOZ, dítě svěřené do pěstounské péče pomáhá podle svých možností a schopností v pěstounově domácnosti; má-li vlastní příjem, přispívá i na úhradu společných potřeb rodiny.

2. Úhrada psychologického vyšetření dítěte v PP

Dotaz:

Obracím se na Vás s následujícím dotazem. Doprovázející organizace, která má uzavřenou dohodu s pěstounkou na přechodnou dobu, účtuje OSPOD úhradu psychologického vyšetření dítěte, které má být nahlášeno do evidence NRP, a to v souladu s metodikou MPSV z roku 2013 „Informace o postupech spojených s umístováním dětí do PPPD po přijetí novely ZSPOD. Podle této metodiky hradí psychologické vyšetření OSPOD z dotace na výkon SPO.

Podle § 47a, odst. 2 písm. c) má osoba pečující a osoba v evidenci právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců. Pokud nečerpá žádnou takovou pomoc na základě uzavřené dohody s doprovázející organizací, má i přesto doprovázející organizace nárok na úhradu psychologického vyšetření dítěte z dotace SPO?

Odpověď MPSV (květen 2017):

Předně je třeba říci, že ne každé dítě, které má být zařazeno do evidence KrÚ pro zprostředkování NRP, má projít za účelem zařazení do evidence psychologickým vyšetřením. Ustanovení § 21 odst. 4 ZSPOD, které vyjmenovává, co má obsahovat spisová dokumentace o dítěti, kterému je třeba zajistit NRP, hovoří v písm. f) o zprávě o zdravotním stavu a vývoji dítěte, ustanovení § 27 odst. 2 písm. a) bod 1 ZSPOD pak hovoří o posouzení úrovně tělesného a duševního vývoje dítěte, včetně jeho specifických potřeb a nároků. Zejména u kojenců a batolat často postačí zpráva o zdravotním stavu a vývoji dítěte od pediatra, který má dítě v péči, případně také odborného lékaře, má-li dítě určité zdravotní či jiné specifické potřeby (rehabilitace, neurologie apod.). Pokud vyhodnotí potřebnost psychologického posouzení pro účely NRP pracovník OSPOD, zajistí toto vyšetření pěstoun (na základě doporučení OSPOD), s tím, že platbu zajistí OSPOD z dotace na výkon SPOD. Pokud však k závěru, že je třeba psychologické posouzení dítěte, dospěje KrÚ v rámci odborného posouzení při zařazování dítěte do evidence dětí podle § 19a odst. 1 ZSPOD, měl by toto psychologické posouzení zajistit či uhradit sám KrÚ.

Uhrazení psychologického vyšetření dítěte pro účely NRP není možno hradit ze státního příspěvku na výkon PP. Z tohoto příspěvku by bylo možné hradit psychologa za účelem pomoci dítěti např. se zpracováním určitých traumat, zpracování neklidu a napětí při kontaktech s biologickou rodinou, atd.

3. Nákup motorového vozidla ze SPVPP

Dotaz:

Obracím se s dotazem ohledně pořízení motorového vozidla z prostředků státního příspěvku na výkon pěstounské péče formou pronájmu popřípadě formou leasingu, kdy součástí smlouvy by bylo ujednání, že na konci dohodnutého období nepřejde vozidlo do vlastnictví pověřené osoby. Dne 8. dubna 2015 se k nám dostalo vyjádření Bc. Šoustala, že takto pořídit motorové vozidlo je možné. Avšak přednedávnem po konzultaci s pracovníci Úřadu práce ČR mi bylo sděleno, že mají vyjádření z června také 2015, kde pan Mgr. Hovorka uvádí, že pořídit motorové vozidlo formou pronájmu popřípadě leasingu není možné. Chtěla bych Vás tedy poprosit o aktuální stanovisko k dané problematice.

Odpověď MPSV (únor 2017):

Ministerstvo práce a sociálních věcí, stejně jako Generální ředitelství Úřadu práce ČR, zastávají názor, že pořízení osobního automobilu, a to ani formou operativního leasingu, ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče (SPVPP) aktuálně možné není. SPVPP je pouze příspěvkem na náklady spojené s výkonem pěstounské péče, tzn., že se předpokládá i jiný zdroj příjmů jednotlivých příjemců SPVPP, z kterého by pořízení motorového vozidla bylo umožněno. U orgánů sociálně-právní ochrany

děti lze na pořízení motorového vozidla využít dotaci na výkon SPOD. Ze SPVPP lze hradit pouze provoz motorového vozidla - je možné pokrýt náklady na spotřebu pohonných hmot a na pojištění vozidla, nicméně Vás informuji, že v letošním roce plánujeme zhodnocení a revizi Instrukce NM 14/2014 v návaznosti na podněty z terénu.

B. Dohody o výkonu PP

1. Lhůta pro uzavření dohody

Dotaz:

Obracím se na Vás s dotazem v oblasti určení lhůty pro uzavření dohody o výkonu PP dle § 47b odst. 2 ZSPOD. Zákon uvádí lhůtu 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí příslušného orgánu o svěřeni prvního dítěte do péče osoby pečující nebo rozhodnutí o zařazení osoby v evidenci do evidence osob, které mohou vykonávat PPPD. V rámci kontrolní činnosti jsme zjistili, že pověřená osoba při uzavírání dohody počítá ještě s tzv. akceptační lhůtou, kterou vnímá od okamžiku, kdy návrh dohody dojde adresátovi. Tato pověřená osoba uvádí, že plní povinnost dle ustanovení § 47b odst. 2 ZSPOD tak, že do 30 dnů předloží návrh dohody s žádostí o souhlas příslušnému OÚORP s odkazem na ustanovení § 163 odst. 3 SŘ. Jak tedy vnímat 30denní lhůtu pro uzavření dohody o výkonu PP v souladu s ustanovením § 47b odst. 2 ZSPOD? Je možné počítat s tzv. akceptační lhůtou? ZSPOD neuvádí lhůtu pro podání návrhu dohody, ani nepočítá s další lhůtou či prodloužením lhůty. Rozlišuje okamžik uzavření dohody, a dle ustanovení § 164 SŘ je VPS uzavřena okamžikem připojení podpisu poslední smluvní strany, jsou-li smluvní strany přítomny současně.

Odpověď MPSV (srpen 2017):

Lhůta 30 dnů pro uzavření dohody o výkonu PP uvedená v § 47b odst. 2 ZSPOD je lhůtou danou pro OSPOD místně příslušný dle trvalého pobytu osoby pečující či osoby v evidenci (tzv. OSPOD pěstouna). Osoba pečující/v evidenci však může dohodu o výkonu PP uzavřít s jiným subjektem, než je OSPOD příslušný dle jeho trvalého pobytu. Zde nejsou předepsány žádné lhůty, je to věc smluvního práva a je na účastnících smluvního vztahu, aby si dojednali podmínky uzavření dohody o výkonu PP. Obsah dohody, na kterém se osoba pečující/v evidenci a doprovázející subjekt shodly, je zaslán OÚORP příslušný podle trvalého pobytu pěstounka k vyjádření. Je-li souhlas OSPOD dán, může být dohoda o výkonu PP uzavřena a opis dohody je následně zaslán na vědomí OÚORP příslušný podle trvalého pobytu pěstouna.

2. Změna příslušnosti ORP ve vztahu k dohodám o PP

Dotaz:

Jaký je správný postup, pro udělení souhlasu s uzavřením dodatku k dohodě o výkonu PP v níže popsaném případě? Osoby pečující měli trvalý pobyt ve správním obvodu OSPOD X a v roce 2013 uzavřeli dohodu o výkonu PP. Nyní se osoby pečující přestěhovali do správného obvodu OSPOD Y a mají zde i trvalý pobyt. OSPOD Y se tedy stal příslušným k udělení souhlasu. Vzhledem k tomu, že se jedná o sousední OSPODY a vzhledem k dobré spolupráci s OSPOD X, se osoby pečující rozhodli mít i nadále dohodu uzavřenou s OSPOD X.

OSPOD X se obrátil na OSPOD Y s žádostí o vydání souhlasu s uzavřením dodatku k dohodě o výkonu PP, neboť osobám pečujícím bylo svěřeno do pěstounské péče další dítě. OSPOD Y odmítl souhlas vydat a vrátil žádost zpět na OSPOD X s tím, že není příslušný k udělení souhlasu, neboť nedával

souhlas ani s uzavřením dohody o výkonu PP. Vedoucí OSPOD Y se domnívá, že dodatek je nedílnou součástí dohody a pokud nedávali souhlas s uzavřením dohody, tak nemohou dát ani souhlas s uzavřením dodatku. A domnívá se, že není třeba vůbec žádný souhlas vydávat.

Jak tedy postupovat v případech, kdy dojde po uzavření dohody ke změně trvalého pobytu osob pečujících – zda je nutné vydávat dodatečný souhlas s uzavřením dohody a kdo je oprávněn a povinen udělovat souhlas s uzavřením dodatku. Dále prosíme o sdělení, zda je uvedený postup shodný pro všechny subjekty (tj. původní dohoda byla uzavřena s pověřenou osobou, OÚ, KRÚ, OÚORP podle místa trvalého pobytu osoby pečující, s OÚORP, kde osoba pečující neměla trvalý pobyt) nebo zda je pro některé z nich odlišný.

Odpověď MPSV (březen 2017):

MPSV se chystá doplňovat Informaci ze dne 15.5.2013 č.j. 2013/33463-211, kde bude řešena také Vámi uvedená situace. Předně je nutno zvážit, zda je v souvislosti s přijetím dalšího dítěte do PP vůbec nutné dodatek k dohodě přijímat nebo dohodu o změně původní dohody o výkonu PP (změna dohody nemusí být nutně sjednána ve formě dodatku, ale rovněž formou dohody o změně, jak předpokládá § 166 odst. 1 správního řádu). Některé doprovázející organizace a úřady mají s pěstouny uzavřeny natolik obecné dohody, že svěřením dalšího dítěte do PP není třeba výkon práv a povinností podle § 47a odst. 2 ZSPOD.

Souhlas OÚORP příslušného podle místa trvalého pobytu osoby pečující/osoby v evidenci s tím, aby dohodu o výkonu PP uzavřel s touto osobou jiný OSPOD nebo právnická či fyzická osoba pověřená k uzavírání dohod, je tedy primárně souhlasem se změnou místní nebo věcné příslušnosti správního orgánu k uzavření dohody o výkonu PP. Tento souhlas však uděluje příslušný OÚORP s přihlédnutím k obsahu dohody uzavřené s jiným OSPOD nebo pověřenou osobou. Případná změna dohody o výkonu PP je primárně věcí svobodné a souhlasné vůle smluvních stran. Souhlas příslušného OÚORP není nutné vyžadovat ke každé změně dohody o výkonu PP. Souhlas musí být ze strany příslušného OÚORP udělen, jde-li o podstatnou změnu týkající se práv a povinností podle § 47a odst. 2 ZSPOD. O podstatnou změnu úpravy práv a povinností osoby pečující/osoby v evidenci se jedná v případě, že se:

- a) ruší původní závazek jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající právo druhé smluvní strany;
- b) sjednává nový závazek jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající právo druhé smluvní strany;
- c) mění dohodnutý rozsah plnění závazku jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající práva druhé smluvní strany (např. změna časového rozsahu výpomoci při zajištění osobní péče o svěřené děti, změna sjednaného rozsahu pomoci při udržování kontaktu svěřené dítěte s osobami blízkými apod.).

Při těchto podstatných změnách dohody o výkonu PP by měl příslušný OÚORP znovu posoudit, zda dohoda i po sjednané změně koresponduje s úpravou práv a povinností osoby pečující/osoby v evidenci podle § 47a odst. 2 ZSPOD anebo se její obsah dostal do rozporu se zákonem.

Za podstatnou změnu naopak není nutné považovat změnu ve způsobu plnění závazků, např. namísto celistvého čerpání respitní péče v rozsahu 14 dnů v období letních prázdnin bude tato péče rozložena i do ostatních období kalendářního roku nebo namísto víkendových kurzů bude průběžné vzdělávání osoby pečující/osoby v evidenci realizována v jednodenních kurzech, apod.

V těchto a obdobných případech by měla být případná změna dohody ponechána na smluvní volnosti stran dohody, neboť osoba pečující/osoba v evidenci je schopna sama nejlépe posoudit, zda je změna dohodnutého způsobu plnění závazků pro ni vyhovující a odpovídá jejím potřebám či nikoliv.

Za podstatné změny se nepovažují ani změna názvu pověřené osoby, změna statutárního orgánu nebo např. změna příjmení osoby pečující/osoby v evidenci (rozvod, sňatek), neboť tyto změny nemají vliv na rozsah práv a povinností upravených v dohodě. Tyto změny proto souhlas příslušného OÚORP nevyžadují.

Původní dohoda o výkonu PP je platná i po přestěhování osoby pečující/v evidenci. Jde-li o dohodu uzavřenou se subjektem, který není vzdálen od místa nového pobytu osob pečujících/v evidenci, a zúčastněné strany s trváním dohody souhlasí, není třeba žádného souhlasu OSPOD příslušného podle aktuálního trvalého pobytu. Pokud by ale došlo k přestěhování osob pečujících/v evidenci do vzdálenějšího místa, bylo by vhodné, nebo spíše nutné, dohodu ukončit a uzavřít novou, se subjektem působícím v místě nového bydliště pěstounů, neboť výkon práv a povinností daných původní dohodou by byl nerealizovatelný nebo realizovatelný jen s neúměrnými finančními náklady a časovou náročností.

Souhlas s dodatkem by měl dávat OSPOD, který dával souhlas se samotnou dohodou o výkonu PP.

C. Práva a povinnosti osoby pečující a osoby v evidenci

1. Povinnost úhrady poplatků za provozování systému nakládání s komunálním odpadem

Dotaz:

Má pěstoun, který má dítě v péči přehlášené na adresu svého trvalého pobytu, povinnost pravidelně uhradit poplatek za provozování systému nakládání s komunálním odpadem (nejedná se o nedoplatek za období minulá, kdy jednak neplatila nová úprava a jednak dítě bylo v péči rodiče, ale jde o pravidelnou úhradu místního poplatku za období, kdy je dítě v péči pěstounů), když poplatková povinnost je na zákonném zástupci, event. opatrovníkovi spravující jeho jmění (§ 12 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích)? V praxi se setkáváme s nejednotným výkladem odborů zodpovědných za výběr poplatků za provozování systému nakládání s komunálním odpadem jednotlivých městských úřadů. U pěstounů, kteří mají ve výroku rozsudku o pěstounské péči uvedeno, že jsou oprávněni a povinni spravovat jmění dítěte, poplatek požadují, u ostatních pěstounů (tj. ve výroku není zmocnění spravovat jmění dětí – např. jde o děti svěřené do péče na základě PO, děti svěřené rozsudkem do předpěstounské péče, aj.) nepožadují a dluh se počítá k tíži zákonného zástupce – rodiče.

Je možné tento výklad akceptovat, když poplatková povinnost dle platné aktuální legislativy jednoznačně přísluší zákonnému zástupci?

Na druhou stranu jsou odbory, které poplatek za dítě svěřené do PP či PPPD odmítá, byť pěstoun, či přechodný pěstoun chce dobrovolně složit úhradu za komunální odpad, který logicky dítě produkuje. Poplatková povinnost „za odpady“ směřována k zákonnému zástupci, rodiči je vnímána jako neoprávněná, zvláště tam, kde rodič přispívá ve prospěch ÚP výživným a dávka příspěvek na úhradu potřeb dítěte je poukazována k rukám pěstouna.

Jak je to s pravidelnou platbou za provozování systému nakládání s komunálním odpadem za dítě, či sourozence, kteří jsou svěřené do PPPD, v některých případech i déle než jeden rok?

Odpověď MPSV (červen 2017):

Poplatníkem místního poplatku za provozování systému nakládání s komunálním odpadem je nezletilé dítě (obdobně může dítěti vzniknout poplatková povinnost i např. ve vztahu k místnímu poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt). Zákonní zástupci se stávají namísto dítěte poplatníky místního poplatku až v situaci, kdy místní poplatek není za nezletilé dítě řádně uhrazen a vznikne nedoplatek na doplatek, jak stanoví § 12 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Zákon o místních poplatcích nestanoví, kdo má za nezletilého poplatníka zajistit úhradu místního poplatku, a proto se řešení této otázky plně řídí úpravou správy jmění dítěte v občanském zákoníku.

V případě dětí svěřených do pěstounské péče, předpěstounské péče nebo do péče jiné osoby jsou za dítě povinni zajistit úhradu místního poplatku:

- a) rodiče dítěte, pokud soud nerozhodl o zbavení nebo pozastavení výkonu jejich rodičovské odpovědnosti, případně o omezení rodičovské odpovědnosti v rozsahu správy jmění dítěte,
- b) poručník dítěte,
- c) pěstoun, budoucí pěstoun nebo jiná pečující osoba, pokud soud v rozhodnutí o svěřením dítěte do pěstounské, předpěstounské péče nebo do péče jiné osoby vymezil povinnosti a práva pěstouna, budoucího pěstouna nebo pečující osoby tak, že je namísto rodičů povinen a oprávněn vykonávat správu jmění dítěte v plném rozsahu,
- d) opatrovník pro správu jmění dítěte, ledaže je rozsah jeho opatrovnictví rozhodnutím soudu omezen tak, že se vztahuje pouze na určitou část jmění dítěte, do které nespadá plnění poplatkových nebo daňových povinností dítěte.

To znamená, že ve Vámi zmiňovaných případech, kdy soud v rozsudku o svěřením dítěte do pěstounské péče výslovně stanoví, že pěstouni jsou namísto rodičů povinni a oprávněni spravovat jmění dítěte (nejen v běžných záležitostech), musí úhradu místního poplatku za nezletilé dítě zajistit pěstouni a nikoliv jeho rodiče nebo poručník. K úhradě místního poplatku je možné využít především příspěvek na úhradu potřeb dítěte, sirotčí důchod dítěte nebo jiný příjem či majetek dítěte (přídatek na dítě, příjem z výdělečné činnosti dítěte staršího 15 let apod.). I v tomto případě však podle výkladu podaného Ministerstvem financí nadále platí, že pokud by pěstoun místní poplatek za nezletilé dítě neuhradil, přechází poplatková povinnost ve vztahu k nedoplatku společně a nerozdílně na rodiče jako zákonné zástupce dítěte v souladu s § 12 zákona o místních poplatcích (případně na poručníka dítěte, pokud rodiče nežijí, nejsou známi, nejsou plně svéprávní nebo bylo rozhodnuto o zbavení nebo pozastavení výkonu jejich rodičovské odpovědnosti). Poplatková povinnost k úhradě nedoplatku na místním poplatku naopak nepřechází na jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, kterým bylo dítě svěřeno do péče rozhodnutím soudu (pěstoun, budoucí pěstoun, jiná osoba pečující).

Zároveň nelze zcela vyloučit, aby pěstoun uhradil za svěřené dítě místní poplatek namísto rodiče i v situaci, kdy není podle rozhodnutí soudu povinen a oprávněn vykonávat správu jmění dítěte v plném rozsahu a tuto správu vykonává podle zákona jen v běžných záležitostech. Takový postup přichází v úvahu zejména u dětí, u kterých pěstoun ohlásil změnu místa trvalého pobytu dítěte a které jsou hlášeny k trvalému pobytu v místě bydliště pěstouna. Rodiče dítěte totiž nemusí mít povědomost o tom, jak je upravena poplatková povinnost v obci, kde se nachází bydliště pěstouna a dítěte a kde je dítě hlášeno k trvalému pobytu. Navíc v důsledku přehlášení místa trvalého pobytu dítěte, tj. v důsledku jednání pěstouna, může dojít ke zvýšení poplatkové povinnosti dítěte oproti předchozímu stavu, neboť úprava místních poplatků se může v jednotlivých obcích značně lišit. V takové situaci má proto pěstoun dvě možnosti:

1. Informuje rodiče dítěte o úpravě místního poplatku za provozování systému nakládání s komunálním odpadem v obci, kde je dítě nově hlášeno k trvalému pobytu, zejména sdělí rodičům výši místního poplatku stanoveného obecně závaznou vyhláškou obce a způsob hrazení místního poplatku (tj. zda se místní poplatek hradí 1x za rok, 1x za pololetí nebo v jiným rozmezích a do jakého termínu je nutné poplatek uhradit), a upozorní rodiče na jejich povinnost uhradit místní poplatek za dítě v rámci správy jmění dítěte.
2. Pěstoun uhradí místní poplatek za svěřené dítě sám, informuje o tom rodiče a v případě, že s ohledem na výši místního poplatku v dané obci nedostačuje k úhradě poplatku příspěvek na úhradu potřeb dítěte, požádá pěstoun rodiče, aby se podíleli na úhradě místního poplatku plně nebo alespoň částečně (v případě sporu může tuto věc rozhodnout soud podle § 969 občanského zákoníku).

Postup pěstouna by se měl odvíjet především od ochrany zájmů dítěte. Dítě je sice zákonem o místních poplatcích chráněno v tom směru, že na něm nelze vymáhat nedoplatek na místním poplatku a že povinnost za úhradu nedoplatku leží výlučně na zákonných zástupcích dítěte, nicméně v zájmu dítěte není ani to, aby se rodiče dostali do postavení dlužníků ve vztahu k obci, kde je dítě hlášeno k trvalému pobytu, případně aby byl po rodičích nedoplatek na místním poplatku vymáhán exekučně. To platí zejména u rodičů s nižšími příjmy v obtížné sociální situaci, u kterých by nezaplacení místního poplatku a jeho případné vymáhání mohlo ještě zhoršit jejich sociální a majetkové poměry, a zejména pak u rodičů, kteří mají o výchovu dítěte zájem a snaží se svoji situaci řešit tak, aby se mohli ujmout péče o dítě.

2. Oprávnění pěstouna žádat vyšetření v SPC u dětí v PP

Dotaz:

Obracím se na Vás v záležitosti, se kterou se na nás v poslední době obracejí OSPODY. Jde o případy dětí v PP (obdobně v PPPD), u kterých je indikováno vyšetření v Pedagogicko-psychologické poradně nebo SPC. Jelikož pěstoun není zákonným zástupcem, není pro školské poradenské zařízení partnerem. Podpis souhlasu, ale i doprovod dítěte na vyšetření je vyžadováno od rodičů, rovněž zpráva z vyšetření je předávána proti podpisu výhradně rodičům. Pěstoun, který o dítě pečuje, nemá přístup k informacím, které jsou však pro péči významné. Samozřejmě je možná soudní úprava zastupování nezletilého, ale toto řešení je pro četnost tohoto problému dost zatěžující. Někteří rodiče by přitom souhlasili s tím, aby pěstoun vykonával i tyto funkce a např. na vyšetření dítě doprovázel, někteří rodiče mívají problém se dostavit do zařízení k převzetí a seznámení se zprávou, tedy by souhlasili s předáním zprávy do rukou pěstouna (zpráva v rukou rodičů nemusí být později dohledána).

Odpověď MPSV (duben 2017):

Podle § 183 odst. 7 školského zákona, je zákonným zástupcem dítěte pro účely tohoto zákona osoba, která je v souladu se zákonem nebo rozhodnutím soudu oprávněna jednat za dítě nebo nezletilého žáka. Je tedy nesporné, že také pro školská poradenská zařízení platí tato legislativní zkratka. Zákonný zástupce není tedy jen rodič dětí, ale také osoby, které jsou ze zákona či rozhodnutí soudu oprávněny za dítě jednat. Pěstoun rozhoduje pouze o běžných věcech a v těchto záležitostech dítě zastupuje. O podstatných záležitostech dítěte, resp. záležitostech pro dítě významných, rozhodují a zastupují dítě v těchto záležitostech rodiče popř. soudem určený opatrovník. Ve školské oblasti se tradičně má za to, že záležitostí pro dítě nikoli běžnou je zejména zápis ke vzdělání a změna školy (a to i mateřské).

V těchto záležitostech nemůže za dítě jednat pěstoun. Ten naopak může např. omlouvat žáka z vyučování či ho vyzvedávat ze školky či družiny.

Podle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, je podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby předání informace podle odstavce 3 a písemný souhlas žáka nebo jeho zákonného zástupce. Jde-li o otázku, zda je možné, aby tyto služby byly poskytnuty dítěti v PP na základě předání informace a písemného souhlasu pěstouna, je nutné vyřešit otázku, zda poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je záležitostí běžnou či nikoli běžnou (podstatnou, pro dítě významnou). Podle názoru MPSV nejde o podstatnou záležitost dítěte, tudíž pěstoun může za dítě jednat jako zákonný zástupce.

D. Ostatní

1. Jmenování opatrovníka dle § 807 NOZ

Dotaz:

Obracíme se na Vás s žádostí o konzultaci a pomoc při řešení situace u nezletilého dítěte a sdělení Vašeho stanoviska ve věci obsahu spisové dokumentace dítěte pro účely zprostředkování NRP. Vedeme v evidenci chlapce narozeného v červenci 2016, který je umístěný od narození v PPPD. Matka chlapce podepsala souhlas s osvojením bez vztahu k určitým osvojitelům u OS, od začátku avizovala, že není schopna ani ochotna převzít péči o syna. Otec není v rodném listu uveden.

Snažili jsme se najít vhodnou osvojitelskou a následně i PP v rámci ČR, bohužel se dosud nenašla vhodná rodina. Po uplynutí 6 měsíců byla dle zákona dokumentace zaslána na UMPOD. Dle sdělení UMPOD je nutné doložit do spisové dokumentace dítěte ve vztahu k případnému osvojení nezletilého v cizině doklad o osvojitelnosti, kterým mimo dalšího je i Usnesení o jmenování opatrovníka pro souhlas s osvojením dle § 807 NOZ. Domníváme se, že návrh na stanovení opatrovníka pro souhlas s osvojením není oprávněn podat OSPOD, mohl by tak učinit případně poručník dítěte. Poručníkem je jmenovaný rovněž OSPOD místně příslušný k dítěti, který konzultoval možnosti podání návrhu se soudkyní OS, který by v dané věci rozhodoval. Dle paní soudkyně není možné rozhodnout o jmenování opatrovníka k udělení souhlasu s osvojením, neboť není vedeno žádné řízení, v rámci kterého by to bylo možné. V dané věci dle paní soudkyně není možné rozhodnout, neboť může nastat i několikeroční prodleva mezi vydáním rozhodnutí o jmenování opatrovníka a samotným řízením ve věci samé, ve které může dojít k mnoha změnám. Dle paní soudkyně není zákonný důvod pro vydání takového rozhodnutí, tudíž takový návrh jednoznačně zamítne a ve věci bude nutné rozhodnutí odvolacího soudu.

Prosíme o Vaše sdělení, jak postupovat a případnou podporu v argumentaci pro daný návrh na nařízení opatrovníka, aby nedošlo k výraznému časovému zpoždění při řešení celkové situace dítěte umístěného v PPPD, kdy roční lhůta dítěte v této formě péče vyprší v srpnu 2017.

Odpověď MPSV (červen 2017):

K dané věci je na místě uvést, že „dokladem, že dítě splňuje podmínky pro osvojení“ ve smyslu § 21 odst. 4 písm. d) ZSPOD, je třeba rozumět písemný souhlas matky jako jediný zákonný zástupkyně dítěte s osvojením, a to tím spíše, že ve smyslu § 810 odst. 1 NOZ souhlas dává rodič osobním

prohlášením vůči soudu, má tedy zápis o souhlasu (či jeho opis) svým způsobem charakter veřejné listiny. Podmínkou osvojení je jinak souhlas dítěte, jeho zákonných zástupců a osvojitele. Souhlas jménem dítěte dává k tomu zvláště jmenovaný opatrovník. V případě, že by měl být uplatňován výklad, že v evidenci pro účely zprostředkování osvojení je třeba mít založeny všechny „doklady“ osvojení podmiňující, bylo by jakékoli osvojení ostatně zcela znemožněno (opatrovník dítěte – nikoli rodičů – takový souhlas totiž dává právě až ve vlastním řízení o schválení osvojení, tedy po jeho zprostředkování správními orgány). Stanovisko soudu je tak plně v souladu s logikou úpravy NOZ.

2. PP, PPPD, osvojení

Dotaz:

Je možné v níže popsaném případě seznámit matku dítěte (s utajeným těhotenstvím před blízkými, primární rodinou) s možností přímého svěřením osvojovaného dítěte do péče budoucích osvojitelů a okamžité péče (§ 823 NOZ). Je i v takovém případě orgán SPOD povinen prošetřit postoj – péči o dítě u blízkých příbuzných?

S touto problematikou souvisí i praktický dotaz k postupu soudů v této oblasti. Názorně připojuji kazuistiku: Děvčátko narozené v říjnu 2016, t.č. v PPPD. Otec v RL není uveden, matka dne 6.12.2016 udělila souhlas s osvojením. Při pohovoru se sociální pracovníci OSPOD, kdy byla poučena, že je nutné nejdříve vyloučit, zda se nenachází v biologické rodině osoba, která by byla schopna a ochotna o dítě pečovat. Matka prohlásila, že se svými rodiči má narušené vztahy, nefungují jako prarodiče k jejím dalším dětem a kontaktní údaje nesdělí. Vyjádření OSPOD zaslal soudu, který následně OSPOD písemně požádal o oslovení rodiny matky a zjištění, zda by měl někdo zájem děvčátko převzít do péče. K žádosti připojil výpis z CEO s kontaktními údaji na rodiče matky i polorodé sourozence matky (děti z prvního manželství otce matky, se kterými se matka údajně vůbec nezná). Je OSPOD povinen žádosti soudu zcela vyhovět, oslovit nejen prarodiče, ale i polorodé sourozence matky?

Odpověď MPSV (červen 2017):

Vaše otázka směřuje k povinnostem soudu a opatrovníka dítěte v případech, kdy má dojít k osvojení dítěte se souhlasem rodičů dítěte nebo alespoň jednoho z rodičů dítěte. Občanský zákoník jednoznačně vylučuje osvojení dítěte s ohledem na možnost svěřením dítěte do péče blízkého příbuzného v situaci, kdy k osvojení dítěte není třeba souhlas ani jednoho z rodičů (viz § 822 o.z.). Tomu odpovídá i vymezení povinnosti opatrovníka rodičů nebo poručníka dítěte, který dává souhlas k osvojení dítěte namísto rodičů – opatrovník nebo poručník je před případným udělením souhlasu k osvojení vždy povinen zjistit, zda má osvojované dítě blízké příbuzné, kteří mají zájem o dítě pečovat – viz § 818 odst. 2 a § 821 odst. 2 o.z.

V případě osvojení dítěte se souhlasem rodičů musí OSPOD a soud vždy zjišťovat informace o rodině dítěte, jeho blízkých příbuzných a posoudit možnost svěřením dítěte do péče blízkých příbuzných. Tento závěr platí i pro situace, kdy jsou vztahy mezi rodiči dítěte a dalšími příbuznými problematické nebo kdy se rodiče vysloví v tom smyslu, že nesouhlasí s případným svěřením dítěte do péče jiných příbuzných nebo že nechtějí, aby byli jiní příbuzní dítěte v této věci kontaktováni. V závislosti na informacích zjištěných o situaci dalších příbuzných dítěte a o jejich vzájemných vztazích k dítěti a k rodičům dítěte soud a OSPOD posoudí, zda převládá zájem dítěte na zachování jeho identity a rodinných vazeb anebo zda je v zájmu dítěte spíše zajištění jeho výchovy a vytvoření nových rodinných vazeb v rámci osvojení. V této souvislosti lze připomenout, že není vyloučeno ani osvojení dítěte jeho příbuznými bez zprostředkování osvojení krajským úřadem, nejedná-li se o příbuzné

v přímé linii nebo o sourozence dítěte (viz § 804 o.z. a § 20 odst. 3 písm. a) bod 3 zákona č. 359/1999 Sb.

Dotaz:

Obecní úřad obce s rozšířenou působností místně příslušný k sledování vývoje dítěte, které bylo svěřeno do pěstounské péče, využívá tzv. „generálního dožádání“ (obdobně-jak se připouští u pověřením sledování dohledu) u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jenž je u osoby pečující doprovázející organizací. V rámci tohoto dožádání požaduje, aby doprovázející organizace (tj. i zároveň OSPOD) plnil povinnosti - vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny, IPOD, realizace návštěv a pohovorů v rodině v souladu s ustanovením § 19 odst. 4 zákona o SPOD a podával o svých úkonech zprávy úřadu, který vede Om spis. Je tento postup legitimní, je možné jej připustit?

Odpověď MPSV (červen 2017):

Využití tzv. „generálního dožádání“ je vyloučeno v případě svěřením dítěte do péče jiné fyzické osoby, jejíž bydliště se nachází mimo obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností, kde je dítě hlášeno k trvalému pobytu. Platná úprava dožádání mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí v § 62 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb. umožňuje, aby byl jiný OÚORP dožádán o provedení návštěvy dítěte v rodině, což platí i pro případy, kdy se dítě nenachází v péči rodičů a je svěřeno do náhradní rodinné péče jiného člověka. Zákon však hovoří o možnosti požádat o provedení návštěvy, nikoliv o oprávnění požádat o provádění návštěv dítěte v rodině. To znamená, že jiný OÚORP lze jednorázově dožádat o provedení jedné konkrétní návštěvy dítěte v náhradní rodinné péči, je-li to na straně dožadujícího OÚORP odůvodněno vážnými důvody v souladu se základní zásadou hospodárnosti a efektivnosti výkonu veřejné správy, zejména velkou vzdáleností mezi místem bydliště osoby pečující o dítě a sídlem dožadujícího OÚORP. I v případě zvláštní úpravy dožádání mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí podle § 62 zákona č. 359/1999 Sb. musí být podpůrně splněny základní podmínky dožádání jiného správního orgánu stanovené v § 13 odst. 1 správního řádu, to znamená, že musí se jednat o provedení úkonu, který by dožadující OÚORP mohl sám provést jen s obtížemi nebo s neúčelnými náklady. Pokud je místně příslušný OÚORP po uplynutí prvních 6 měsíců od svěřením dítěte do náhradní rodinné péče povinen navštívit dítě nejméně jednou za 6 měsíců, může např. o provedení jedné z pravidelných návštěv dítěte dožádat OÚORP, v jehož obvodu se náhradní rodinná péče vykonává. Případně může též dožádat o provedení návštěvy dítěte nad rámec minimálního rozsahu pravidelných návštěv, tj. o provedení např. druhé nebo třetí návštěvy dítěte během období 6 měsíců, pokud nastane potřeba, aby byla s dítětem co nejdříve osobně projednána nějaká záležitost nebo aby bylo dítě o nějaké podstatné záležitosti osobně informováno apod.

Dožádání o provedení návštěvy dítěte v náhradní rodinné péči by však nemělo být pravidlem a nemělo by docházet k tomu, že místně příslušný OÚORP nebude osobní návštěvy dítěte vůbec vykonávat a plnění své zákonné povinnosti bude zabezpečovat výlučně cestou dožádání. Nelze tedy dopředu zaslat jinému OÚORP dožádání o to, aby po dobu svěřením dítěte do náhradní rodinné péče prováděl všechny pravidelné návštěvy dítěte podle § 19 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb. To platí i v případě, že dožádaný OÚORP zároveň uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče s osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno, a že dožádaný OÚORP je na základě uzavřené dohody povinen být v pravidelném osobním kontaktu s dítětem a s osobou pečující minimálně jednou za 2 měsíce podle §

47b odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb. Účelem tohoto pravidelného osobního styku je primárně sledovat naplňování uzavřené dohody o výkonu pěstounské péče a tímto osobním stykem nelze zásadně suplovat osobní návštěvy dítěte prováděné místně příslušným OÚORP, neboť účelem těchto pravidelných návštěv je nejen sledování vývoje dítěte svěřeného do náhradní péče jiného člověka, ale rovněž informování dítěte o situaci jeho rodičů a dalších osob blízkých, případně o dalším postupu v řešení situace dítěte, o probíhajících soudních řízeních apod.

Pokud jde o dožádání jiného OÚORP o vypracování nebo aktualizaci individuálního plánu ochrany dítěte, toto dožádání obecně vyloučení není opět zejména v těch situacích, kdy se místo bydliště dítěte fakticky dlouhodobě nachází ve větší vzdálenosti od sídla místně příslušného OÚORP. Zde je však třeba přihlížet nejen k místu bydliště dítěte, ale rovněž k místu bydliště rodičů, s nimiž je zásadně nezbytné IPOD a navrhovaná opatření projednat. Stejně tak hraje zásadní roli i skutečnost, zda a jak dlouho pracoval místně příslušný OÚORP s dítětem a jeho rodinou před svěřením dítěte do náhradní rodinné péče. Je nepochybně značný rozdíl mezi situacemi, kdy je dítě bezprostředně po svém narození rodiči odloženo nebo opuštěno, následně je ihned předáno do náhradní rodinné péče a rodiče nejsou známi nebo není známo jejich bydliště, a situacemi, kdy svěřením dítěte do náhradní rodinné péče předcházela dlouhodobější práce místně příslušného OÚORP s rodinou dítěte. Jiný než místně příslušný OÚORP tak lze dožádat o zpracování IPOD nebo o dodání podkladů pro zpracování IPOD v případě, že dožádaný OÚORP je blíže dítěti i rodičům dítěte a že má v porovnání s dožadujícím OÚORP lepší přehled o situaci dítěte a jeho rodiny, tudíž je z těchto důvodů schopen lépe posoudit, jaká opatření je vhodné navrhnout a realizovat nejen k zajištění ochrany dítěte a jeho potřeb, ale rovněž k poskytnutí pomoci rodině dítěte.

Dotaz:

Novelou zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech bylo změněno ustanovení § 10 odst. 10 - „Za občana mladšího 15 let ohlásí změnu místa trvalého pobytu jeho zákonný zástupce nebo fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do péče rozhodnutím soudu. Za občana, jehož svéprávnost byla omezena tak, že není způsobilý k jednání podle odstavců 5 a 6, ohlásí změnu místa trvalého pobytu jeho zákonný zástupce. Při aplikaci uvedeného ustanovení dochází k rozdílnému výkladu oddělení evidence obyvatel v části druhé – tj. kdo je fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do péče, a co je rozhodnutí soudu. Domníváme se, že ve smyslu výše uvedeného ustanovení může občana ml. 15 let přihlásit k trvalému pobytu „pěstoun, budoucí pěstoun, poručník, osoba, které bylo dítě svěřeno do péče jiné osoby, osoba, které bylo dítě svěřeno do péče předběžným opatřením soudu“. Oddělení evidence obyvatel k ohlášení změny místa trvalého pobytu požadují rozsudek ve věci samé, tj. svěřením dětí do pěstounské péče, ...

Pro názornost připojuji 2 kazuistiky: Nezletilá Lucie byla usnesením OS v Jeseníku bezodkladně předána do péče své tety (usnesení je vykonatelné, dosud nenabylo PM, jedná se „rychlé“ PO, podané MěÚ, poté co se nezletilá dobrovolně vrátila z Německa, kde bydlela s matkou a sourozenci, její péči, po dohodě s matkou, převzala teta, sestra otce. Myslím si tedy správně, že teta, coby osoba, které bylo dítě svěřeno do péče rozhodnutím soudu, je po nabytí právní moci usnesení soudu (viz příloha) oprávněná přihlásit toto dítě k trvalému pobytu?

Druhý případ je obdobný, ale vstupuje do něj i matka coby zákonný zástupce: Sourozenci – nezletilé děti měly trvalý pobyt společně s matkou. Aktuálně soud rozhodl předběžným opatřením o svěřením dětí do péče prarodičů (mají odlišný trvalý pobyt). Děti fakticky bydlí na trvalé adrese prarodičů, prarodiče se o děti starají. Matka však nyní změnila místo trvalého pobytu dětem – přehlásila je trvale do jiné obce (jde i o jiný kraj, jiný příslušný OSPOD), byť nevykonává faktickou péči o děti, děti s ní

nebydlí, u matky probírá u soudu řízení o omezení svéprávnosti a opatrovnictví – ve věci bylo nepravomocně rozhodnuto (matka podala odvolání, KS Brno rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k novému projednání. Prozatím nelze spekulovat o tom, do jaké míry se omezení svéprávnosti dotkne rodičovské odpovědnosti matky). I řízení zahájené o svěřeni dětí do péče prarodičů bude zdouhavé, matka s péčí prarodičů nesouhlasí, vzájemné vztahy jsou konfliktní, osobnost matky složitá (předpokládají se znalecké posudky). Otázka zní – mají prarodiče oprávnění – na základě pravomocného předběžného opatření možnost ohlásit změnu trvalého pobytu dětí na svou adresu, i přes nesouhlas matky? V tomto konkrétním případě změna trvalého pobytu dětí nebyla provedena, evidence obyvatel požaduje rozsudek ve věci samé, tj. vyčkávají rozhodnutí soudu.

Odpověď MPSV (červen 2017):

MPSV se považuje za kompetentní k podání autentického výkladu k novelizovanému znění § 10 odst. 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, neboť toto ustanovení bylo znovelizováno zákonem č. 318/2015 Sb. s účinností od 1. 1. 2016 na základě zásadní připomínky MPSV, která byla uplatněna v rámci opakovaného připomínkového řízení k tomuto zákona v prosinci 2012 a v říjnu 2014. Na základě první připomínky MPSV z prosince 2012 bylo v původním návrhu zákona Ministerstvem vnitra navrhováno doplnění § 10 odst. 10 tak, že „*za občana mladšího 15 let ohlásí změnu místa trvalého pobytu jeho zákonný zástupce, popřípadě pěstoun nebo osoba, které bylo dítě svěřeno do péče.*“. K tomuto návrhu uplatnilo MPSV zásadní připomínku v tom smyslu, že se jedná se o duplicitu, neboť i pěstoun je „osobou, které bylo dítě svěřeno do péče“, a vzhledem k tomu MPSV navrhlo zvolit obecnou formulaci, že za dítě mladší 15 let je oprávněn ohlásit změnu místa trvalého pobytu „zákonný zástupce nebo fyzická osoba, které bylo dítě svěřeno do péče na základě rozhodnutí soudu“, neboť tato formulace zahrnuje všechny *jiné formy péče o dítě* ve smyslu § 928 a násl. občanského zákoníku. Tento návrh MPSV byl Ministerstvem vnitra akceptován a v tomto znění bylo ustanovení § 10 odst. 10 zákona o evidenci obyvatel také upraveno novelou provedenou zákonem č. 318/2015 Sb.

Z výše uvedeného vysvětlení vzniku platné zákonné úpravy § 10 odst. 10 zákona o evidenci obyvatel je zcela zřejmý záměr, který byl novelizací tohoto ustanovení sledován. Záměrem bylo umožnit ohlásit změnu místa trvalého pobytu dítěte mladšího 15 let nejen zákonnému zástupci nebo pěstounovi jako podle právního stavu účinného do 31. 12. 2015, ale také jakékoliv jiné osobě, které bylo dítě svěřeno do péče, ovšem s podmínkou, že se musí jednat o svěřeni dítěte do péče jiné osoby než zákonného zástupce rozhodnutím soudu.

Potvrzujeme Váš výklad, že za dítě mladší 15 let může ohlásit změnu místa trvalého pobytu dítěte rovněž budoucí pěstoun, budoucí osvojitel nebo osoba, které bylo dítě svěřeno do péče předběžným opatřením soudu. Pěstoun nebo jiná osoba pečující je ovšem povinen o změně místa trvalého pobytu dítěte informovat rodiče nebo poručníka dítěte. Pokud by v této věci došlo ke sporu mezi pěstounem nebo jinou osobou pečující a rodičem jako zákonným zástupcem, který by se změnou místa trvalého pobytu dítěte nesouhlasil, je nutné, aby o tomto sporu jako o podstatné záležitosti týkající se dítěte rozhodl soud.

Dotaz:

Do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu jsou zařazeni manželé (v rozhodnutí jsou oba uvedeni v jednom výroku). Pěstoun by chtěl - vzhledem ke svému

pracovnímu vyřízení – požádat o vyřazení z evidence (po první zkušenosti s výkonem pěstounské péče na PD), PPPD by nadále vykonávala jen jeho manželka- pěstounka, která je v domácnosti – jejich poměry jsou jinak beze změny. Z evidence může být žadatel vyřazen na základě své žádosti, bez udání důvodu, nevydává se rozhodnutí. Otázky zní:

- postačí vydat pouze oznámení o vyřazení z evidence dle §24c, odst. 1, písm.b), bod 4 k určitému datu a to zaslat všem OSPOD, doprovázející org. a ÚP (příjemce dávek je a zůstane pěstounka), původní rozhodnutí, kterým byli oba zařazeni do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu zůstane beze změny (slouží jako příloha pro rozhodování soudu v rámci předběžných opatření)?

- v případě dohody lze ošetřit pouze dodatkem nebo musí být uzavřena nová dohoda pouze s pěstounkou?

- v evidenci EV, kde jsou uvedeni manželé pod jedním pořadovým číslem se uvede ukončení jen k jednomu z nich, druhý zůstává pod stejným pořadovým číslem?

- aktuálně pěstouni čerpají tzv. dobu odpočinku po předání dítěte. Pokud by soud rozhodl o umístění dalšího dítěte do jejich společné PPPD a žadatel – pěstoun by požádal o vyřazení z evidence až poté, musel by OSPOD navrhnout změnu předběžného opatření, kde by již byla uvedena pouze pěstounka?

Odpověď MPSV (červen 2017):

Ve Vámi uvedeném případě skutečně stačí vydat oznámení o vyřazení z evidence podle § 24c odst. 1 písm. b) bod 4 zákona č. 359/1999 Sb., a to dopředu k datu navrženému „pěstounem“ v žádosti o vyřazení, a pokud v žádosti o vyřazení žádné datum uvedeno není, tak k datu, kdy byla tato žádost doručena krajskému úřadu. Informaci o vyřazení „pěstouna“ z evidence zašle krajský úřad neprodleně všem OSPOD v kraji a doprovázející organizaci těchto „pěstounů“. Pokud bude tato informace zaslána i úřadu práce, bude to jistě vhodné v rámci zachování dobrých partnerských vztahů mezi orgány SPOD, avšak povinnost informovat úřad práce o změnách, které jsou rozhodné pro nárok na dávky pěstounské péče a jejich výplatu, mají sami „pěstouni“.

V případě dohody lze tyto změny ošetřit dodatkem – vůči „pěstounce“ stále platí původní dohoda.

V evidenci EV zůstává „pěstounka“ stále pod stejným pořadovým číslem, ukončuje se vedení jen vůči „pěstounovi“ provedením záznamu o této skutečnosti.

Vyřazení obou „pěstounů“ může proběhnout vždy jen v období, kdy nemají „pěstouni“ svěřeno do své péče žádné dítě, tedy v případě, kdy pěstouni dítě předali do následné dlouhodobé péče, případně poté, kdy bylo rozhodnutím soudu dítě z péče „pěstounů“ odňato a pěstounská péče na přechodnou dobu tak byla ukončena. V případě, že o dítě bude dále pečovat jeden z „pěstounů“, je vhodné, aby byl druhý na základě své žádosti vyřazen v období, kdy „pěstouni“ nemají svěřeno do péče žádné dítě. Je-li OSPOD již předem znám úmysl jednoho z „pěstounů“ nepokračovat dále ve výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu, může již při podávání návrhu na předběžné opatření navrhnout soudu svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu jen jednomu z „pěstounů“. Pokud pak je ukončení pěstounské péče na přechodnou dobu při trvání této péče ze strany jednoho z „pěstounů“ urgentní a nesnese odkladu, je jistě možné, aby „pěstoun“ podal soudu návrh na toto ukončení pěstounské péče vůči své osobě, případně aby OSPOD při podávání návrhu na nové předběžné opatření podal tento návrh již jen vůči jednomu z „pěstounů“, který chce i nadále pěstounskou péči na přechodnou dobu vykonávat a zůstane veden v příslušné evidenci.

3. Nařízení EU k ochraně dat

Dotaz:

V souvislosti s novým nařízením EU k ochraně dat (Nařízení GDPR – 2016/679), se obracejí doprovázející organizace s dotazy, zda budou tyto nucené výdaje (na analýzu a financování Pověřence), uznatelné ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče, případně z jakých zdrojů toto budou neziskové organizace hradit?

Odpověď MPSV (červenec 2017):

S platností zmíněné normy se počítá od května 2018. MPSV plánuje na toto téma komunikovat s Úřadem na ochranu osobních údajů, zda se tato norma bude na SPOD také vztahovat. Výsledek jednání jednotlivým krajům MPSV sdělí.

Pokud by tuto povinnost doprovázející organizace měly, je možné, aby pověřence pro ochranu osobních údajů mohl dělat vybraný pracovník organizace při své normální práci, poté by organizace mohly tento poměrný nepřímý provozní výdaj proplatit z SPVPP. Není tedy třeba najímat externí pracovníky.

3. KURATELA

1. Prodloužení ÚV po dosažení zletilosti

Dotaz:

dovolujeme si požádat o metodickou pomoc při řešení situace dítěte, kterému byla rozsudkem prodloužena ústavní výchova po dosažení zletilosti.

Praxe na obcích je různá, někde je postupováno stejně jako u nezletilého dítěte. Je poptávka po vypracování metodiky, která by dala pracovníkům jasný návod a pomohla tak sjednotit postupy jednotlivých pracovišť OSPOD.

Prosíme o vyjádření k povinnosti pracovníků OSPOD u zletilé osoby s prodlouženou ÚV

- sestavovat IPOD
- vyjadřovat souhlas s pobytem zletilé osoby s prodlouženou ÚV mimo ústavní zařízení (přístup ústavů je také různý, mnohde tento souhlas striktně vyžadují)
- navštěvovat zletilou osobu s prodlouženou ÚV v ústavním zařízení
- navštěvovat rodiče

Odpověď MPSV (květen 2017):

dle § 2 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se pro účely tohoto zákona dítětem rozumí nezletilá osoba. Je tedy zřejmé, že zletilým osobám se sociálně-právní ochrana dětí neposkytuje!

Samozřejmě je potřeba brát v potaz ustanovení § 32 odst. 4 písm. f) zákona o SPOD, spadající do oblasti kurately pro děti a mládež. V těchto výjimečných situacích, kdy se jedná o prodloužení ústavní výchovy dětem se závažnými výchovnými problémy, dále o prodloužení ochranné výchovy, případně se jedná o děti, které zletí ve vazbě nebo ve výkonu trestního opatření odnětí svobody, má kurátor pro děti a mládež povinnost zajistit návaznou péči těmto dětem, tedy postupné předání dětí do agendy sociálního kurátora v místně příslušném obecním úřadě. Samozřejmě je vhodné toto předání do agendy sociálního kurátora zajišťovat ještě před zletilostí dítěte v zařízení tak, aby sociální kurátor mohl „naplánavat zajištění návazné péče mladým dospělým, kteří se nacházejí například v ústavní výchově, nebo byli vzati do vazby či vykonávají trestní opatření odnětí svobody. Sociální kurátor je jediným zákonným garantem návaznosti služeb při jejich odchodu do dalšího života“. (viz Metodická příručka

pro kurátory pro děti a mládež, str. 8,

http://www.mpsv.cz/files/clanky/28476/Methodicka_prirucka_pro_kuratoty_pro_deti_a_mladez.pdf)

Kurátor pro děti a mládež by tak měl postupovat v souladu s individuálním plánem vytvořeným sociálním kurátorem jako garantem a vyhotovitelem tohoto plánu. Kurátor pro děti a mládež tak sám nevytváří IPOD, nevyjadřuje svůj souhlas s pobytem osoby mimo ústavní zařízení (jedná se o zletilou osobu, která není omezena ve své svéprávnosti), navštěvuje již zletilé dítě v ústavním zařízení jen za účelem zajištění návazné pomoci ze strany sociálního kurátora, případně příslušného poskytovatele sociálních služeb, jakož i nenavštěvuje rodiče tohoto zletilého).

2. Odmítnutí vydání zápisového lístku ke studiu ředitelem VÚ

Dotaz:

Klient je umístěn ve Výchovném ústavu, kde při pravidelné návštěvě na začátku března bylo hovořeno o tom, že v jeho chování došlo ke zlepšení a vzhledem k tomu, že bude v červnu končit povinnou školní docházkou, přichází v úvahu jeho podmíněčné propuštění k matce. Ačkoli bylo hovořeno konkrétně o tom, že ústav pošle jednu přihlášku ke střednímu vzdělávání do SOU v místě bydliště chlapce a druhou nechá do učiliště ve výchovném ústavu, byly následně obě přihlášky ponechány ve VÚ s tím, že matka se o zajištění přihlášek nestarala. Po zjištění této skutečnosti OSPOD společně s matkou domluvil přijetí chlapce v druhém kole přijímacího řízení do SOU v místě bydliště. Ředitel SOU nyní zcela oprávněně chce, aby matka přinesla do učiliště zápisový lístek, aby mohlo být přijetí dítěte potvrzeno. Výchovný ústav odmítá zápisový lístek vydat s tím, že o podmíněčném propuštění se rozhodne až na případové konferenci, kterou uspořádá ředitel VÚ až v srpnu, neboť mají předchozí zkušenosti, že děti během prázdnin selžou a vrací se do VÚ předčasně zpět. Nyní je OSPOD v patové situaci – pokud nebude dodán zápisový lístek do učiliště v místě bydliště ihned, chlapec nebude přijat, a tedy nesplní základní podmínku pro udělení podmíněčného propuštění. Ředitel VÚ však vydá zápisový lístek až v srpnu, kdy již nebude přijetí do učiliště v místě bydliště možné.

Chtěli jsme požádat, pokud to bude možné, o zodpovězení dotazů v dohledné době. Zejména u druhého dotazu je pracovnice tlačena časem, aby nebyla zmařena možnost nástupu nezletilého do školy.

Odpověď MPSV (červen 2017):

Z dotazu není zcela zřejmé, zdali je klient ve výchovném ústavu umístěn na základě rozhodnutí soudu pro mládež, jímž byla uložena ochranná výchova, nebo v rozporu s právem na základě trvajících „nařízení ústavní výchovy“ civilním soudem, když opatření „jiné formy péče o dítě“ nemá být v uvedeném typu zařízení vůbec vykonáváno.

Jde-li o ochrannou výchovu, pak nelze rozhodovat o „podmínečném propuštění“, neboť podle § 84 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen „ZSM“) rozhoduje soud toliko o „propuštění z ochranné výchovy“, které znamená zrušení tohoto ochranného opatření a je bezpodmínečné. Soud pro mládež však může rozhodnout podle § 85 ZSM o „podmíněném umístění mimo výchovné zařízení“, což může být onen institut, který je zmiňován v dotazu. O podmíněném umístění mimo výchovné zařízení se ovšem nerozhoduje c na „případové konferenci“, ale rozhoduje o něm soud ve veřejném zasedání, a to zahájeném případně i na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Jde-li o tento případ, je tedy na místě urychleně takový návrh soudu pro mládež podat. Je-li klient ve výchovném ústavu na rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy, je třeba uvést, že právní úprava ústavní výchovy žádné „podmínečné propuštění“ z ústavní výchovy nezná. Ve smyslu § 972 odst. 2 občanského zákoníku to důvody pro ústavní výchovu buď jsou, anebo pominuly, potom je na místě ústavní výchovu zrušit, a to buď na návrh OSPOD, nebo klienta, nebo zákonného zástupce klienta. Klient a/nebo jeho zákonný zástupce takový návrh může spojit i s návrhem na předběžné opatření, jímž se péče v plném rozsahu převede na zákonného zástupce; v tom je možno matce dítěte poskytnout sociálně-právní podporu ze strany OSPOD.

Jde-li o vlastní problematiku uváděnou v dotazu, je třeba uvést, že podle § 877 odst. 2 občanského zákoníku se za významnou záležitost považuje též volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte. Ředitel ústavu má při zastoupení dítěte faktické postavení hmotněprávního opatrovníka dítěte. Podle § 944 občanského zákoníku platí, že *pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí ustanovení o poručenství, poručníkovi a poručenci přiměřeně*. Podle § 934 odst. 1 občanského zákoníku pak platí, že *každé rozhodnutí poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte musí být schváleno soudem. K právnímu jednání poručníka, k němuž schází potřebný souhlas soudu, se nepřihlíží*. Nelze připustit, aby ředitel zařízení, který má ve vztahu k chovanci nesrovnatelně méně oprávnění včetně rozsahu zastoupení, k provedení rozhodnutí v nikoli běžné záležitosti souhlas soudu nepotřeboval, zatímco poručník, kterému jinak přísluší jako zákonnému zástupci zásadně stejné postavení jako rodiči, takový souhlas musí mít. Jednání ředitele je tak třeba ve smyslu § 934 odst. 1 věta druhá považovat za jednání, které vůbec neexistuje. Oprávnění k přihlášení dítěte ke střednímu vzdělání tedy přísluší s přivolením klienta jeho zákonnému zástupci, tedy matce. Ta je oprávněna takové rozhodnutí učinit i bez souhlasu soudu, pokud v této oblasti nebyl soudem výslovně omezena v rodičovské odpovědnosti, což zřejmě nebyla.

V případě trvajících konfliktů je na místě poskytnout matce sociálně-právní pomoc a podporu včetně pomoci se sepsáním návrhu k soudu podle § 926 občanského zákoníku (*přísluší-li péče o dítě a jeho ochrana nebo péče o jeho jmění na základě rozhodnutí soudu jiné osobě než rodiči, a rodič a tato osoba se nemohou o výkonu péče dohodnout, rozhodne na návrh některého ze zúčastněných soud*). Návrh matka může spojit s návrhem na předběžné opatření podle § 76 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, v němž soud vysloví, aby se ředitel ústavního zařízení zdržel veškerých kroků, směřujících k volbě vzdělání klienta a matce se uloží, aby vykonala potřebná právní jednání k volbě tohoto vzdělání.

3. Vegetariánská strava v zařízení pro výkon ÚV

Dotaz:

Dívka umístěná v zařízení je vegetariánka. Při návštěvě kurátorky si dívka stěžovala na to, že jí v ústavu nutí maso jíst a nedovolují jí vybrat si alternativní vegetariánské jídlo. Kurátorka se pokusila jednat s ústavem. Dostalo se jí odpovědi, že nelze v žádném případě jídelníček měnit a vyhovět vegetariánskému způsobu stravy. Jídelníček je zpracován tak, aby děti dostávali vyvážený poměr živin. Ústav odmítl jakkoli situaci změnit. Otázka, kterou vznesla kurátorka je, jak má dále postupovat? Dle našeho názoru se jedná o zásadní porušení práva dítěte a omezení jeho svobodné volby.

Odpověď MPSV (červen 2017):

Postup ústavního zařízení rovněž dle názoru MPSV hrubě porušuje práva chovanky, Váš závěr je tedy zcela správný!

Nezletilí mají ve smyslu Úmluvy zajištěnu vyšší míru ochrany a podpory než zletilé osoby, a to zejména jsou-li umístěni v náhradní péči, a touto optikou je třeba číst i dále uvedenou již starší judikaturu Nejvyššího správního soudu, která se netýká náhradní péče, ale běžného školního stravování, kde důsledky nesprávného postupu nejsou pro dotčené osoby zajisté tak palčivé. To vyplývá i z praktických ohledů, neboť u dítěte v rodičovské péči, jde-li o dále zmíněný požadavek na přísnější formu stravování – stravu veganskou, lze zajistit jeho stravování i tak, že škola (školské zařízení) zajistí pouze ohřev případně podání speciální stravy, zajištěné jinak rodiči, zatímco dítě v náhradní ústavní péči je zcela odkázáno na zaopatření ze strany ústavu. V neposlední řadě pak uvedený závěr vyplývá i z té okolnosti, že k veřejnému subjektivnímu právu na zajištění stravy, a to i stravy vegetariánské, jak vyplývá z technicistních předpisů o školním stravování, citovaných též Nejvyšším správním soudem v dále uvedeném rozsudku, přistupuje v případě nezletilých umístěných ve školském ústavním zařízení pro péči o děti nebo mládež další jejich subjektivní právo, vyjádřené přímo v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy. Podle § 2 odst. 13 citovaného zákona totiž platí jako příkaz pro ústavní zařízení, že *v zařízeních a střediscích se vytvářejí podmínky pro účast dětí na náboženské výchově, na náboženských obřadech, popřípadě na dodržování náboženských zvyklostí, a to podle zájmu dítěte a s ohledem na předchozí rodinnou výchovu a na rozumové schopnosti dítěte, čemuž koresponduje subjektivní právo chovance uvedené v § 20 odst. 1 písm. f) (dítě má právo na svobodu náboženství, při respektování práv a povinností osob odpovědných za výchovu usměřovat dítě v míře odpovídající jeho rozumovým schopnostem.*

Jinými slovy, na poskytnutí stravy v rozsahu stanoveném školskými předpisy má dotčená chovanka nárok, stejně jako má nárok na zajištění stravy vegetariánské (ve smyslu předpisů o školním stravování již nikoli veganské, kterou však dotčená chovanka ani nepožaduje, požaduje právě vegetariánskou, na niž má veřejný subjektivní nárok).

Věc je na místě řešit jako ostatní případy porušení práv dětí umístěných v zařízení tímto zařízením, popřípadě v součinnosti se stáním zástupcem, který je oprávněn ústavnímu zařízení přikázat zjednání nápravy nezákonného stavu. Ústavní zařízení je třeba též poučit o nutnosti vydat zamítavé rozhodnutí o poskytování vegetariánské stravy a v případě, že by zařízení (jeho ředitel) bylo nečinné, je na místě poskytnout chovance ze strany OSPOD sociálně-právní podporu k uplatnění opatření proti

nečinnosti ve smyslu § 80 správního řádu, a to vůči nadřízenému orgánu, kterým je ve vztahu k VÚ krajský úřad. Současně je na místě poučit zřízení ústavního zařízení o možnosti chovanky řešit následně porušení svých veřejných subjektivních práv soudní cestou, když ve sporu by i s ohledem na výše citovanou judikaturu byla pravděpodobně úspěšná.

4. Odpovědnost za převoz nezletilého do diagnostického ústavu

Dotaz:

Obracím se na Vás s prosbou o metodickou radu ve věci vykonání přemístění nezletilého z detoxikační léčby do Diagnostického ústavu pro mládež. Nezletilý byl na základě předběžného opatření soudu předán do péče Diagnostického ústavu pro mládež s tím, že před nástupem do DDÚ se nařizuje detoxikační léčba.

Na základě vykonatelnosti usnesení byl domluven odvoz nezletilého z domova na detox. Převoz nezletilého realizovaly pracovnice OSPOD za asistence soudní vykonavatelky a justičního strážníka, protože soud neměl k dispozici auto. Nezletilý byl následně předán do péče „detoxu“.

V pondělí 13.2.2017 by mělo být realizováno přemístění nezletilého do DDÚ pro mládež. Otázkou je, kdo by měl přemístění realizovat.

- *soudkyně OS sdělila, že s asistencí soudní vykonavatelky již nelze v žádném případě počítat, neboť usnesení již bylo z jejich pohledu vykonáno a diagnostický ústav již předběžným opatřením nezletilého přijal, i když ne fakticky, tak úředně ano.*
- *diagnostický ústav se hájí tím, že nezletilého dosud nemají fakticky předaného a že si jej nemohou na detoxu vyzvednout. Běžná praxe je taková, že nezletilé k nim přiváží kurátoři.*
- *Sestra na detoxu také uvedla, že nezletilé převáží pracovníci OSPODu.*

Náš dotaz směřuje na to, zda je možné realizovat přemístění v rámci vykonatelnosti usnesení soudu pouze prostřednictvím pracovnic OSPODu a který právní předpis nám tuto povinnost ukládá. Případně, jaký je dle Vašeho právního názoru správný postup. Mimo jiné se zamýšlíme se i nad otázkou bezpečí, kdy hrozí např. útěk nezletilého nebo napadení pracovnic OSPOD a kdo by nesl právní důsledky za případný úraz nezletilého během převozu.

Odpověď MPSV (únor 2017):

Dostal jsem od pana vedoucího k vyřízení Váš dotaz. Děkuji za podrobné popsání situace. Před samotnou odpovědí na Vámi položený dotaz se však musí Krajský úřad vyjádřit k samotnému nařízení předběžného opatření, které bylo nařízeno na základě návrhu Vámi podaného návrhu dle ust. § 74 a následující občanského soudního řádu.

Je nutné upozornit, že rychlé předběžné opatření je jediný nástroj, který OSPOD k předběžné úpravě poměrů dítěte, zvláště když dochází k oddělení dítěte od rodičů proti jejich vůli, má. OSPOD za tímto účelem **nemůže využít běžné předběžné opatření** podle § 74 a násl. občanského soudního řádu. Lze tedy hodnotit, že se podaným předběžným opatřením Váš úřad dopustil nezákonného postupu, když podal předběžné opatření, ke kterému nemá zákonná oprávnění. Pokud jste, jakožto navrhovatelé měli za to, že se nezletilý nachází v bezprostředním ohrožení zdraví nebo vývoje, měli jste využít institutu tzv. rychlého předběžného opatření dle ust. § 452 z. ř. s., nebo si návrh na předběžné opatření měli podat rodiče, jakožto zákonní zástupci a primární nositelé rodičovské odpovědnosti.

Díky tomuto je hodnocen současný právní titul krajským úřadem jako nesprávný, kdy porušuje zcela jasně deklarované stanovisko MPSV i krajského úřadu. O tomto stanovisku byly jednotlivé OSPODY opakovaně informovány na metodických dnech, konaných na krajském úřadě. Nezákonnost podání tzv. pomalého předběžného opatření ze strany OSPOD je navíc sdělována i v metodických doporučeních a stanoviscích MPSV, které byly jednotlivým OSPOD rozeslány k seznámení (např. metodická příručka pro kurátory pro děti a mládež).

K samotnému dotazu pak krajský úřad sděluje následující:

Dle ust. § 76 e) je vykonatelné usnesení o předběžném opatření závazné pro ty, jimž byla uložena povinnost. Samotný výrok předběžného opatření v tomto případě jasně zakládá povinnost Diagnostickému ústavu pro mládež tím, že je nezletilý předán do péče tohoto zařízení. Od chvíle vykonatelnosti předběžného opatření je tak tato povinnost vymahatelná a je povinností zařízení (v tomto případě diagnostického ústavu) ji splnit.

Soud správně sdělil na Váš dotaz, že z jeho pohledu bylo předběžné opatření vykonáno ve chvíli umístěním nezletilého do detoxifikačního centra. Jak soud uvádí, v dané chvíli byl splněn fakticky požadavek předání nezletilého do péče diagnostického ústavu. Samotné umístění na „detox“ totiž nebylo provedeno v režimu svěřením do péče do tohoto zařízení, jak je tomu u diagnostického ústavu. Argumentace diagnostického ústavu, že nezletilý nebyl k jejich rukám předán osobně, je tedy zcela lichá, pokud jim jako povinným bylo usnesení o předběžném opatření doručeno a tím založena i jejich povinnost převzít nezletilého do péče.

Pokud by diagnostický ústav totiž trval na tom, že musí nezletilého osobně vidět, musel by být nezletilý v rámci výkonu rozhodnutí převezen do diagnostického ústavu a následně by bylo pouze na něm, aby si nezletilého převezl do jiného zařízení.

Jako správnou lze hodnotit i Vaši argumentaci, že jako OSPOD nemáte oprávnění k tomu, nezletilého převážet. To ani není možné, jelikož k tomu nemáte zákonné zmocnění ani právní titul (opět je třeba odkázat na předání nezletilého do péče diagnostického ústavu, nikoli OSPOD).

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že je zcela na vzájemné domluvě obou zařízení, pod vedením diagnostického ústavu, jakým způsobem a kdy předání nezletilého proběhne. OSPOD do tohoto procesu nemůže nijak vstupovat, ani být jeho účastníkem. Lze si maximálně představit možnou součinnost při převozu nezletilého, pokud by byla vyhodnocena ze strany OSPOD jako užitečná. Pokud by se i nadále diagnostický ústav bránil splnění své povinnosti, lze využít pravomoci soudu, který splnění této povinnosti diagnostickému ústavu nařídí.

Doplňující dotaz:

dovolují se na Vás obrátit s dotazem, který nám byl zaslán OSPOD. Dotaz se týkal odpovědnosti za převoz nezletilého z detoxu do diagnostického ústavu.

Do diagnostického ústavu byl nezletilý svěřen na základě předběžného opatření OS, dle § 74 a násled. o.s.ř., kdy návrh podal OSPOD. Ve svém usnesení soud stanovil, že se nezletilý předává do péče diagnostického ústavu pro mládež a před tím se nařizuje léčba na detox, kdy po této léčbě bude nezletilý převezen do diagnostického ústavu. Ve chvíli, kdy měla být hospitalizace nezletilého na detox ukončena diagnostický ústav odmítl nezletilého převézt s tím, že toto musí učinit OSPOD.

OSPOD se následně dotázal nás, jak mají postupovat a zda mají za povinnost nezletilého převézt. Soudem jim bylo sděleno, že z jeho pohledu již výkon rozhodnutí proběhl a fakticky je již nezletilý předán do diagnostického ústavu.

Na základě tohoto dotazu bylo z naší strany odpovězeno, že máme za to, že je povinností diagnostického ústavu takový převoz zajistit, zejména, pokud je předběžné opatření vykonatelné a je tedy zřejmé, že od chvíle vykonatelnosti předběžného opatření je tak tato povinnost vymahatelná a je povinností zařízení (v tomto případě diagnostického ústavu) ji splnit. Zároveň jsme se ohradili zcela jasně proti použití „pomalého“ předběžného opatření a podání návrhu OSPOD na nařízení předběžného opatření dle § 74 a násl. o. s. ř.

Na toto naše doporučení reagovala vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví dotčeného Městského úřadu s tím, že naše doporučení nebylo diagnostickým ústavem akceptováno a ze strany diagnostického ústavu byl převoz nezletilého odmítnut. Dále vedoucí odboru sdělila, že odporuje našemu tvrzení, že postupovali nezákonně, když podali návrh na vydání předběžného opatření dle § 74 a násl. o. s. ř.

Vzhledem k této situaci bych Vás chtěl požádat o stanovisko a doporučení k této věci.

- *k zákonnosti postupu OSPOD, který podal návrh na vydání předběžného opatření dle § 74 a násl. o. s. ř*
- *K povinnosti diagnostického ústavu, případně OSPOD nebo soudního vykonavatele převést nezletilého z detox do diagnostického ústavu.*

Odpověď MPSV na doplňující dotaz:

Vámi popisovaný případ je nutné řešit podle společné Instrukce č.j. 142/2007-ODS-Org, kterou se upravuje postup při výkonu soudních rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé, ve znění Instrukce č.j. 33/2013-OD-Org (účinnost od 1. 2. 2016). Instrukce se vztahuje jak na výkon rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy dítěte, tak přiměřeně i na výkon předběžného opatření soudu upravujícího poměry dítěte (§ 15). Na základě § 7a odst. 2 Instrukce platí, že „*Je-li dítě v době výkonu rozhodnutí umístěno v zařízení poskytovatele zdravotních služeb, uvědomí soudní vykonavatel zařízení o nařízeném výkonu rozhodnutí a zařídí jeho vydání při propuštění jen tomu, komu bylo svěřeno do výchovy.*“.

Z výše citovaného ustanovení vyplývá, že ze zdravotnického zařízení mají povinnost si dítě převzít osoba nebo zařízení, do jejichž péče bylo dítě rozhodnutím soudu svěřeno, tj. v daném případě příslušný diagnostický ústav. Soudní vykonavatel nebo soudce jsou povinni pouze zajistit, aby dítě bylo předáno oprávněné osobě nebo zařízení. Je to podobné, jako když soud usnesením nebo předběžným opatřením rozhodne o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo do pěstounské péče na přechodnou dobu a dítě se nachází ve zdravotnickém zařízení, např. v porodnici nebo v kojeneckém ústavu (dětský domov pro děti do 3 let věku). Rovněž v těchto případech si dítě ze zdravotnického zařízení přebírají oprávněné osoby, tj. budoucí osvojitelé nebo pěstouni na přechodnou dobu, a soudní vykonavatel je nanejvýš přítomen tomuto předání, avšak nezajišťuje převoz dítěte k oprávněným osobám.

Instrukce o výkonu soudních rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé nikde nepřepokládá, že by převoz dítěte do zařízení měl zajišťovat orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pouze v těch případech, kdy je povinen přepravu dítěte zajistit soudní vykonavatel, je v čl. 9 odst. 3 Instrukce stanoveno, že není-li možné dopravu dítěte zajistit služebním vozidlem soudu ani jiným vhodným způsobem, může soudní vykonavatel požádat o využití služebního vozidla OSPOD. „*Služební vozidlo orgánu sociálně-právní ochrany dětí lze na žádost soudu využít k přepravě dítěte pouze za předpokladu, že vnitřní předpisy příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností tuto možnost výslovně připouštějí.*“ Vydaje OSPOD na přepravu dítěte pak platí soud (§ 17). Další situaci pak představuje výkon pravomocného

rozsudku soudu o nařízení ústavní výchovy dítěte, kdy podle § 28 zákona č. 359/1999 Sb. může příslušný OÚORP po dohodě s rodiči a s jejich souhlasem sám umístit dítě do zařízení pro výkon ústavní výchovy, ve kterém se má podle rozsudku soudu ústavní výchova vykonávat. Ale to lze uplatnit pouze za předpokladu, že se dítě po nabytí právní moci rozsudku o nařízení ústavní výchovy nachází v péči rodičů.

V posuzovaném případě není příslušný OÚORP z žádného titulu odpovědný za výkon předběžného opatření soudu ani za přepravu dítěte do diagnostického ústavu. Nedaří-li se předběžné opatření vykonat a není již důvod, aby dítě nadále setrvalo ve zdravotnickém zařízení, musí postup přemístění dítěte dojednat s oběma zařízeními soud. V krajním případě pak může soud usnesením nařídit výkon předběžného opatření uložením pokuty diagnostickému ústavu za porušování rozhodnutí soudu, anebo odebráním dítěte ze zdravotnického zařízení a jeho předáním do diagnostického ústavu (náklady výkonu rozhodnutí by pak byly uloženy k náhradě diagnostickému ústavu jako povinné osobě). Je třeba zdůraznit, že příslušný OSPOD nesmí přepravu dítěte do diagnostického ústavu provést ani tzv. „dobrovolně“, protože by tím zásadně překročil svoji působnost.

V ostatním s Vámi plně souhlasíme v tom smyslu, že Městský úřad nebyl aktivně legitimován k podání návrhu na nařízení předběžného opatření podle § 74 a násl. o.s.ř. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je aktivně legitimován pouze k podání těch návrhů soudu, které jsou výslovně uvedeny v § 14 odst. 1, § 16, § 28 a § 37 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb. nebo v jiných právních předpisech (např. zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže). V souladu s § 2 odst. 2 správního řádu může OSPOD jako správní orgán uplatňovat svou pravomoc pouze v rozsahu, v jakém mu byla svěřena zákonem. Jednalo se tudíž o postup *contra legem*, kterého by se měl tento MÚ do budoucna vyvarovat. Podat návrh na předběžné opatření může OÚORP svým jménem pouze podle § 16 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. a § 454 z.ř.s., jménem dítěte pak může OÚORP podat návrh na předběžné opatření podle § 16 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb. a § 403 odst. 2 z.ř.s., případně může jako opatrovník dítěte podat návrh na nařízení předběžného opatření v průběhu soudního řízení podle § 102 o.s.ř.

Reakce dotčeného OSPOD:

Dobrý den, ráda bych Vám poděkovala za pomoc, kterou jste poskytli mé kolegyni. Vaše stanovisko s žádostí o spolupráci jsem zasílala k rukám pana ředitele diagnostického ústavu. Ten mi dne 10.2. telefonoval, že doporučení nebude respektovat, neboť je nesprávné. Kategoricky odmítl převést chlapce do zařízení. Dle jeho názoru je povinnost na rodičích nebo OSPODu. Chtěla jsem vyjádření písemně, ale pan ředitel toto také odmítl, s tím že nemá čas. Také poukazoval na to, že usnesení není vykonatelné, neboť rodiče mají možnost se odvolat. Tento názor však odporuje zákonu, PO je vykonatelné. Toto bude i vyznačeno na rozhodnutí. Situaci ohledně nezl. vyřešíme jinak, i když ne v souladu s Vaším doporučením.

Ráda bych Vás však na základě tohoto případu požádala, zda by bylo možné vyžádat si stanovisko o převozech dětí přímo z MPSV.

Co se týče nezákonného postupu našeho odboru - podání návrhu na PO dle § 74 o.s.ř. zasílala jsem žádost o stanovisko k OS. Domnívám se totiž, že postup nezákonný nebyl. Porušili jsme pravděpodobně sice nařízení MPSV, ale nařízení nestojí nad zákonem. V případě, že nám bude OS stanovisko zasláno, ať bude jakékoli, zašleme Vám ho na vědomí.